Delavska enotnost

GLASILO GLAVNEGA ODBORA ESS

Leto III. Štev. 35. Ljubljana 29. avgusta 1947. Cena din 3·—

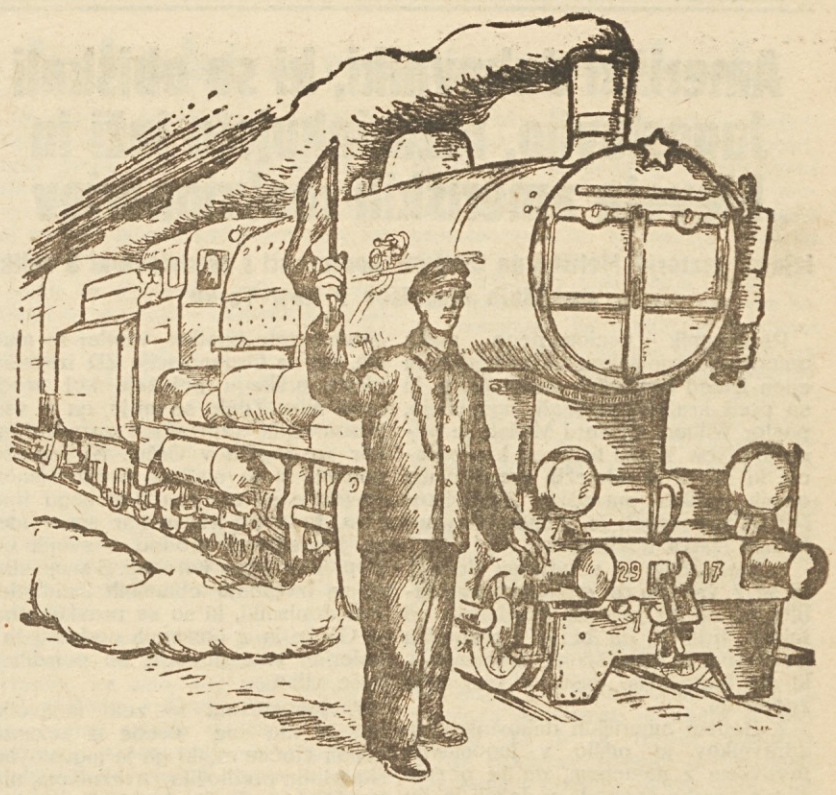

Naše železnice in ves transport predstavlja temeljni kamen in življenjsko silo v razvoju našega ljudskega gospodarstva

Kaj ovira delovni polet naših železničarjev

Plan slovenskih železnic v I. polletju ni bil dosežen Tega je v veliki meri krivo dejstvo, da še precej podjetij in ustanov nerealno prijavlja svoje potrebe po transportu, naknadno odstopajo od planskega prevoza, nekatere med njimi pa svojih potreb po planskem prevozu sploh ne prijavljajo v transportni plan. **Med večjimi slovenskimi podjetji najbolj točno izpolnjuje svoje prijave za prevoz po železnici jeseniška železarna, ki izpolnjuje transportni plan do 95%.**

Za velik del pomanjkljivosti v železniškem prometu Slovenije pa tiči vzrok baš v neelastičnem in dostikrat še birokratskem poslovanju v našem železniškem prometu.

Lokomotiva je stala dve leti brez dela

Zanimiv primer birokratskega pojmovanja zastarelih predpisov se očituje že v tem, da je stala v Postojni že vse od osvoboditve lokomotiva, ki je vršila službo pripravljenosti. Točno v dobi dveh let — do maja letos — stroj niti enkrat ni bil uporabljen za svoj namen Vzdržalo se je osebje, trošil se je premog, kar je stalo v dveh letih približno 6,000.000 din. Ko so sindikalne organizacije signalizirale to pomanjkljivost načelniku strojnega oddelka na ljubljanski direkciji, se je ta namrdnil, češ: »Kaj se spotikate ob to malenkost! Saj se tega ne izplača spreminjati, ko je pa že dve leti tako!« Vendar pa je — da bi zadovoljil zahtevi sindikalne organizacije — ukinil to nepotrebno službo pripravljenosti v Postojni ter poslal lokomotivo v novo službo pripravljenosti v Divačo, ki je bila ukinjena šele pred dobrim mesecem, po ponovni intervenciji tajništva Zveze železniških in transportnih delavcev Stroj je bil končno poslan v kurilnico na ljubljanski glavni kolodvor, kjer je vladalo pomanjkanje osebja in lokomotiv, zaradi česar so bili železničarji čezmerno zaposleni.

Birokratsko pojmovanje brzojavke je povzročilo padec storilnosti

Vzdrževalna dela na progi so normirana in je delavstvo pokazalo že lepe uspehe ter pri mnogih delih norme tudi prekoračilo. Junija pa je glavna direkcija železnic v Ljubljani poslala vsem svojim gospodarstvom brzojavko, v kateri jim je sporočila, da se akordne postavke transportnih delavcev ne izplačujejo od 1., pač pa šele od 20 junija dalje. Nameščenec, ki je zaposlen v računski službi v gospodarstvu sekcije za vzdrževanje proge v Ljubljani, pa si je razlagal brzojavko na način, ki bi mu ga prav gotovo zavidali najbolj zagrizeni birokratski uradniki stare Jugoslavije. Smatral je, da spadajo med transportne delavce tudi delavci, ki so zaposleni pri vzdrževanju proge, češ, »kdor je zaposlen pri železnici, je transportni delavec.« Vsakomur pa je znano, da se deli železniška stroka v transportno, gradbeno, vzdrževalno, strojno, delavniško službo, itd. V svojem zastarelem odnosu do službe pa je zabredel še dalje; delavcem na progi ni nakazal plačila za presežek norme niti od 20. junija dalje, ker je čakal ponovnega naloga »od zgoraj«. Delavci so se seveda upravičeno hudovali; delavci iz Logatca so sporočili, da ne bodo več delali po normah, ker se jim presežek ne izplačuje. Storilnost dela se je znižala. Vmes je poseglo tajništvo Zveze, ki je interveniralo za izplačilo akordnih postavk kar se je zgodilo šele s 15. avgustom.

V splošnem se v železniški službi vse do maja letos niso uvajale norme; vsi oddelki so namreč pričakovali, da jim bodo norme poslane od najvišjih forumov. Celo vodilnim funkcionarjem v posameznih odsekih ni prišlo na misel, da se norme uvajajo na licu mesta in da za to ni treba nikakih direktiv od najvišjih forumov

Prva je uvedla norme vzdrževalna sekcija Ptuj. Ko so začeli uvajati norme, so bili šef sekcije, personalni referent in normirec stalno na progi, v živem stiku z delavci, katerim so razlagali pomen norm; delavci so zaradi tega norme, ki so zelo dobro postavljene, z veseljem sprejeli. Najslabša v tem pogledu je ljubljanska sekcija za vzdrževanje proge, ki je zadnja izmed sekcij uvedla norme. Ker niso delali po normah, so delavci tudi slabše zaslužili; njihova storilnost dela je bila zelo nizka Stanje se popravlja šele v zadnjem času, po uvedbi norm, proti katerim so prej godrnjali skoro vsi, od šefa sekcije do nezgrajenih delavcev.

Najbolj pravilne in elastične norme so uvedene v šišenski kurilnici. Delavci iz te kurilnice so dali celo vzpodbudo za uvedbo realnejših norm v mariborski železniški delavnici. Ko so strugarji v šišenski kurilnici začeli delati po normah mariborske delavnice, so sami izjavili, da so občutno prenizke in da bi goljufali skupnost, če bi delali po teh prenizkih normah Na njihovo vzpodbudo so tudi delavci mariborske delavnice uvedli realnejše norme.

Kjer ni norm, je tudi delovna disciplina slaba

Norme še vedno niso uvedene v izvršilni službi. Zato vlada tu tudi najslabša delovna disciplina ker uslužbenci zaradi neurejenih tarifnih vprašanj niso osebno zainteresirani na višji storilnosti. Zaradi tega se dogaja, da prihaja spremno osebje kasneje k odhodu vlakov, kot predpisuje služba. Precej so krivi za ta žalostni pojav vlakovodje in ostalo višje osebje, ki si z nergaštvom sami kvarijo službeno avtoriteto pri podrejenih uslužbencih

Planska transportna služba postaja zgolj statistični urad

Planski transportni urad za ljubljanski sektor ne vrši pravilno svoje službe. Namesto, da bi vodili in planirali prevoz že v naprej, sedijo v tem uradu ljudje, ki zapisujejo, koliko in katero blago je vzel ta ali oni vlak s seboj šele potem, ko ta že odpelje iz postaje. **Zaradi tega se je n. pr. dogodilo, da so vagoni, natovorjeni z železnimi polizdelki iz Jesenic, namenjeni v Zenico, kjer se iz njih izdelujejo tračnice za mladinsko progo, stali na ljubljanskem kolodvoru od 14. t. m. zvečer do 16. t. m. zjutraj.** S tem se povzroča škoda in zamuda v našem gospodarskem življenju, katerega ritem zahteva hitri, planski prevoz.

Upravni aparat kaže premajhno sprejemljivost za predloge s strani delavcev

Vse do pred kratkim so se opažala škodljiva trenja in nesodelovanje med upravnim aparatom železnic in sindikalnimi organizacijami železniških delavcev. Proizvodne konference, na katerih bi dobivalo vodstvo dobre predloge za racionalizacijo prometa od strani dobrih strokovnih delavcev, ki čutijo odgovornost do plana, se ne vršijo. Pri sestavljanju voznih redov, kot tudi pri vsem svojem delu se upravni aparat premalo posvetuje s sindikalnimi organizacijami in delavci, zaradi česar mnogokrat izgublja v svojem delu širšo politično perspektivo in zapada zgolj v ozko gospodarsko delovanje, ki dostikrat baš zaradi tega zaide celo v birokratizem. Nasprotno pa se opaža, da izhaja iz širokih množic delavcev iskrena želja po večjem sodelovanju z upravo, da se delavci čutijo soodgovorne za odpravo pomanjkljivosti, da jih bolijo razne napake, ki ovirajo uspešno delo. Ker pa upravni aparat ni v dovoljni meri sprejemljiv za predloge iz vrst delavcev, čutijo ti nekakšno zapostavljanje in odrivanje od borbe za plan. Posamezni delavci izjavljajo, da imajo vtis, kot da uprave nočejo slišati za njihove predloge zaradi tega, ker so se ti predlogi rodili v glavi preprostih, a planu vdanih delavcev, ne pa v upravni pisarni, ki si lasti monopol nad predlogi. Menda ni treba še posebej povdarjati, da so takšne razmere planu skrajno škodljive.

Da bi odpravili te nedostatke v železniški službi, ki predstavlja nekakšen temeljni kamen in življenjsko silo razvoja našega narodnega gospodarstva, **je potrebno, da vnesejo v vse delo več novega, zdravega duha in politične zavesti. Upravni aparat železnice mora občutiti borbo za plan ne samo kot zgolj suhoparno, mehanično izvrševanje uradnih direktiv »od zgoraj«, temveč tudi in predvsem kot zavestno, vztrajno in politično borbo z vsem, kar nas ovira pri njegovem izvrševanju.**

Novi način zidanja moramo osvojiti v najširšem merilu

Nad mesec dni je preteklo, odkar so tovariši Turčič, Jovanovski in ostali uvedli in razvili nov način zidanja. Čas je že, da pregledamo rezultate tega dela in da na osnovi doseženih izkustev napravimo zaključke.

Dosedanje delo po novem sistemu zidanja se je in se v glavnem še odvija posamezno, tako v pogledu uvajanja kakor v pogledu delovnih mest. Delo je dosedaj prešlo skozi dve obdobji: 1. delo za dosego čim večjega delovnega učinka v čim krajšem času, t. j. delo na akord in 2. delo za dosego čim večjega delovnega učinka v normalnem delovnem času in v določenem številu delovnih dni.

V prvem obdobju je dalo presenetljive rezultate, pri katerih je bila obstoječa norma presežena za preko 1000 % in očividno pokazalo najboljše zidarje in najboljšo organizacijo njihovega dela. Toda teh rezultatov ne smemo jemati kot merilo in iz njih delati zaključke, na podlagi katerih bi se prešlo na nadaljnje množično delo.

Mnogo pomembnejši in za nas važnejši so rezultati, doseženi z delom v normalnem delovnem času in v določenem številu delovnih dni. To delo bo napravilo pri zidanju značilen preobrat. Dokazano je, da more brigada povprečnega zidarja z enim polivačem malte in enim podajalcem v 8 urnem delu z lahkoto in brez utrujenosti, ne glede na debelino in vrsto zidu sezidati 6 do 7 kubičnih metrov, kar predstavlja prekoračenje dosedanje norme za preko 200 %. Nov način pa je važen tudi zaradi tega, ker nam bo v bodoče za isti delovni efekt potrebna samo tretjina kvalificiranih zidarjev. Pri tem ni nič manjše važnosti dejstvo, da so dosedanje rezultate dosegli s starimi sredstvi, to je staro organizacijo in z istim orodjem.

Pred naša podjetja se postavlja nova zelo važna naloga. Z izvršenimi poskusi je dokazano, da je mogoče po novem sistemu zidati na vseh mestih in pri vseh vrstah zidu. Prav tako je dokazano, da je to delo možno kot množično in kot način dela. Z ozirom na naloge, ki jih nam nalaga petletni plan, z ozirom na težnje nas vseh, da se cene gradbenih del znižajo in z ozirom na nezadostno število kvalificiranih zidarjev, je neobhodno potrebno, da se to delo omasovi in uvede kot edini način na vseh gradiliščih. Na naših zidarjih, brigadirjih, polirjih in vodjih gradilišč pa je, da se tega dela vsestransko oprimejo, da ga omogočijo in da nepreslano delajo za njegovo izpopolnjevanje in racionalizacijo.

Jasno pa je, da zahteva sprememba načina samega izvajanja del, tudi spremembo dosedanje organizacije gradilišč, gradbenih odrov, orodja, prinašanja materiala itd.

Pregled dela po novem načinu zidanja, je dal kot rezultat novega činitelja, da zidar ne more delati z dvema kvalificiranima pomožnima delavcema, ampak da potrebuje najmanj pet delavcev, računajoč tukaj dva neposredna pomočnika. To pomeni, da nam bo za naprej pri tem načinu dela potrebno dva in pol krat več nekvalificiranih moči kot doslej. Poleg tega mora biti prinašanje materiala z ozirom na mnogo večjo potrošnjo hitrejše in racionalnejše. Prav tako se mora posvetiti največja pažnja tudi vprašanju gradbenih odrov, ki morajo biti ne samo prej narejeni, ampak tudi veliko močnejši, ker morajo sprejemati veliko večjo količino gradbenega materiala. Ročno pomožno orodje bo treba temeljito izmenjati. Zajemalka za polivanje malte se je pokazala kot nezadostno velika in zavira delo. Poskus z veliko zajemalko pri malih izmenah bi dal dobre rezultate, le težo bi ji bilo treba zmanjšati. Tudi dosedanja korita za malto morajo biti znatno večja, toda tako zgrajena, da bodo priročna. Za pravilno in ravno zidanje vrst je važno, da se pri temeljih postavijo in pritrdijo posebne letve s točno odmerjenimi vrstami, po katerih bi se hitro in lahko napeli konopci ali žica.

Iz vsega navedenega je razvidno, kako nujna je reorganizacija gradilišč.

Z neovirano izvajanje dela in da bi dalo pričakovane rezultate, bi bilo treba izvesti sledeče: 1. napraviti točen načrt dela vedno en dan naprej, na katerem mestu se bo naslednji dan delalo; 2. za to mesto napraviti močan in trden oder; 3. nanesti potreben material za naslednji dan na gradbeni oder, kolikor največ se ga more in da ne ovira dela, v neposredno bližino vso ostalo količino; 4. organizirati specialne ekipe za gradbene odre, ki jih bodo vsak dan pripravljale za naslednji dan in nepotrebne odre od prejšnjega dne podrle; 5. prostovoljno delovno silo izrabiti za prenašanje materiala za bodoče delo na že gotove gradbene odre; 6. povečati število malterjev in število korit za napravo malte ter po možnosti in potrebi organizirati pri njih delo na dve izmeni; 7. preizkusiti in izpopolnjevati ročno in pomožno orodje delavcev, ki so ga uvedli

S pristopanjem k novemu sistemu kot edinemu bodočemu načinu dela, se bodo pokazali še novi problemi, ki se bodo morali rešiti, toda mnenja smo, da bomo z nakazano organizacijo dela omogočili njegov začetek in dali možnost za njegov poln uspeh.

»Rad«

1. septembra prične obratovati „Litostroj“ - eden največjih in najvažnejših obratov v naši državi

Kolektiv »Litostroj-a« in z njim vse delovno ljudstvo Jugoslavije slavi 1. septembra veliko delovno zmago — pričetek obratovanja enega največjih in najvažnejših obratov naše države. Obrat, katerega se je pričelo graditi v okviru petleke, bo že v prvem letu pričel dajati prepotrebne proizvode industriji, ki bo na ta način lažje izvrševala svoje planske naloge.

Livarna »Litostroja«

Uspeh v »Litostroj-u« nam je ponoven dokaz naše ustvarjalne sile in obenem jamstvo za uresničitev petletnega plana. Ta uspeh nam tudi dokazuje, da je v ljudski državi možno ustvarjati stvari, katere smo preje smatrali za nemogoče. Zaradi tega želimo graditeljem »Litostroj-a« obilo uspeha pri njihovem nadaljnem delu, zavedajoč se velikih težav, ki jih bodo še morali premagati. Toda začetni uspeh, ki je osnova vsega nadaljnega dela, nam je porok, da bo »Litostroj« po planu predvideno nalogo v celoti izpolnil.

Ameriški duhovniki, ki so obiskali Jugoslavijo, razkrinkujejo laži in klevete ameriških reakcionarjev

Izjava pastorja Melisha na tiskovni konferenci s predstavniki 8 velikih ameriških časopisov v New-Yorku

Predsednik nacionalnega sveta ameriško-sovjetskega prijateljstva in eden izmed ameriških duhovnikov, ki so pred kratkim obiskali Jugoslavijo, pastor William Howard Melish, je priredil v New Yorku tiskovno konferenco, ki so se je udeležili predstavniki osmih velikih ameriških časopisov. Pri tej priložnosti je William Howard Melish izjavil novinarjem:

1. Jugoslavija je neodvisna država, ki se z vso silo zavzema za industrializacijo, da bi postala neodvisna od tujega trga in da bi se osvobodila gospostva in izkoriščanja inozemstva, ki sta Jugoslavijo dušila v vsej njeni zgodovini.

2. Sedem ameriških duhovnikov in zdravnikov je odšlo v Jugoslavijo predvsem z namenom, da bi ocenili stanje verske svobode v deželi in da bi proučili Stepinčev slučaj; hkrati so nas zanimala tudi vprašanja socialnega in političnega razvoja. Osebno sem se zanimal tudi za odnos Jugoslavije do Sovjetske zveze.

3. Vsi mi smo mnenja, da vlada v Jugoslaviji verska svoboda. Pokazalo se je, da tam ni preganjanja vere ali cerkve, ampak samo kaznovanje vojnih zločincev.

4. Jugoslavija ni sovjetski satelit. V državi ni sovjetskih čet in nikjer se ne opaža kakršna koli sovjetska kontrola. Jugoslavija je popolnoma neodvisna tudi v svojih odnosih do ostalih držav. Kot primer navajam sporazum, ki je bil prav v času, ko smo bivali v Jugoslaviji, sklenjen med Jugoslavijo in angloameriško cono v Nemčiji.

5. Med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo so globoke in trdne vezi simpatij. V obeh državah živijo slovanski narodi, ki govorijo soroden jezik. Za časa turških vojn in avstroogrskega zatiranja je postala K ija simbol njihovih upov za dosego neodvisnosti. Do uresničenja je prišlo po osvoboditvi s pomočjo Rdeče armade, kar so vsi pozdravili. Jugoslovani prav tako nočejo več vpliva tujega kapitala, zlasti francoskega in nemškega, ki je vladal v deželi pred vojno, ko se je industrija gradila tam, kjer je prinašala dobičke, ne glede na državo kot celoto. Jugoslovani so odločeni, da sami izvedejo industrializacijo in da angažirajo samo oni tuji kapital, ki je pripravljen, postaviti se pod njihovo državno kontrolo. Prav tako imajo s petletnim planom, ki je podoben sovjetskemu, plansko gospodarstvo, vendar s precej drugačno porazdelitvijo ekonomske kontrole. V Jugoslaviji so trije gospodarski sektorji: glavne industrije pod upravo države, zadružni sektor in zasebno gospodarstvo. Jugoslovani niso kolektivizirali zemljiških posestev in so kmetje obdržali svoja mala individualna posestva.

6. Na vsakem kraju smo naleteli tako pri uradnih predstavnikih kot pri ljudstvu na čustva prijateljstva do Amerike. Hkrati je bilo izraženo tudi obžalovanje zaradi nekaterih stališč naše politike do Jugoslavije kakor tudi bojazen pred gospodarskimi pogoji, ki so — kot oni smatrajo — povezani z Marshallovim načrtom. O Organizaciji združenih narodov so se izražali zelo ugodno, vendar so mnenja, da se Organizacija ZD izkorišča glede grškega položaja kot orodje proti njim. Zdelo se mi je, da je vsak posameznik vznemirjen zaradi tega, kar se dogaja v Grčiji. Ni jim všeč pomoč, ki jo nudimo Grčiji. Njihove simpatije so na strani grškega ljudstva, toda po vsem, kar smo videli, so Jugoslovani uradno v svojih postopkih izredno korektni. S svoje strani se izogibajo obmejnih incidentov. Tuji dopisniki, ki so se pravkar vrnili iz Grčije in z obmejnih področij in s katerimi smo govorili, so potrdili te naše vtise.

7. Jugoslovani so zelo nejevoljni, ker še niti ene osebe iz seznama vojnih zločincev, ki ga je jugoslovanska vlada predložila zaveznikom, niso izročili Jugoslaviji, da bi bila postavljena pred sodišče. Ti vojni zločinci so sedaj v angloameriških conah v Nemčiji in Italiji. Nekateri jugoslovanski vojni zločinci, ki pripadajo duhovščini, so pod zaščito Vatikana.

8. Jugoslavija ima sijajno armado, vendar pa nismo naleteli na pojave ekstremnega nacionalizma. Jugoslovansko ljudstvo nepopustljivo govori o miru in če človek vidi opustošenje, ki vlada povsod naokrog, in prizadevanja, ki se vlagajo v obnovo, postane jasno, da Jugoslovani gledajo na svojo armado samo kot na obrambno potrebo.

9. Življenje po mestih je povsem normalno. Na mnogih krajih smo videli, da policija pregleduje osebne izkaznice, vendar so nam rekli, da se izvaja strogo nadzorstvo zaradi črnoborzijancev in zaradi ilegalnega bivanja inozemcev v državi. Državljani in tujci z urejenimi listinami se lahko gibljejo kjer koli in koder koli hočejo.

10. Visoki uslužbenci so nam izjavili, da bi Jugoslavija pozdravila tesnejše odnošaje z ZD. Globoko so ocenili našo pomoč, ki smo jo nudili Unro in občudujejo našo tehniko. Radi bi kupovali ameriške stroje in poljedelske naprave, ako bi jim nudili sprejemljivo posojilo.

11. Velika Britanija je z njimi sklenila sporazum, na podlagi katerega je mogoče nabavljati britanske časopise in publikacije. Videli smo v javni prodaji londonski »Times«, »Manchester Guardian«, »New Statesman and Nation« in druge ilustrirane tednike, nasprotno pa ni bilo nikjer ameriških listov in publikacij. Napaka je na naši ne pa na njihovi strani.

12. Mnogi so nam očitali, zakaj naše ministrstvo za zunanje zadeve odreka vizume Američanom za prihod v njihovo državo, zlasti mladini, ki bi rada delala na mladinski progi v Bosni. Obiskali smo to železniško progo ter so na nas naredili globok vtis delovni načrti, ki pomagajo pri napredku vse države. Nismo si mogli kaj, da ne bi izrazili svojega obžalovanja da tudi drugim ni bila dana možnost, da bi videli to, kar smo lahko videli mi.

Ob koncu je Howard Menish kot 13. točko poudaril, da Jugoslavija želi vzdrževati dobre odnošaje tako z Zapadom kot s Sovjetsko zvezo.

Sklepi blejskega sporazuma prehajajo k dejanjem:

Bolgarski rudarji pozivajo jugoslovanske rudarje k skupnemu tekmovanju

Zveza bolgarskih rudarjev je kot ena najboljših sindikalnih organizacij pri izvajanju letošnjega gospodarskega plana poslala jugoslovanskim rudarjem tekmovalni poziv v zvezi z izvajanjem sklepov zgodovinskega jugoslovansko-bolgarskega sporazuma na Bledu. V pismu je med drugim rečeno:

Blejska konferenca je zgodovinskega pomena za bodočnost naših narodov. Bolgarski rudarji bomo izkazali polno moč naši ljudski vladi pri izvrševanju sprejetih sklepov in izvajanju potrebnih sklepov za njihovo izvršitev.

Na področju rudarstva moramo izvršiti sklepe v vskladenju naših gospodarskih načrtov, o ukrepih za njihovo izpolnitev in utrditev medsebojne pomoči Prepričani smo, da je najboljše sredstvo za zboljšanje našega položaja izvršitev in prekoračitev proizvodnih planov za premog in druge rude Naša zveza je prvak v prvomajskem tekmovanju in je s ponosom izvojevala rdečo zastavo Centralnega komiteja splošne zveze delavskih sindikatov V sedmih mesecih tekočega leta smo izpolnili plan proizvodnje premoga Najboljši med nami je velik rudnik Pernik, ki je v tej dobi dal na razpolago 6500 ton premoga preko plana.

Bratski sporazum na Bledu nas je navdahnil, da bomo še močneje nategnili svoje sile za izvršitev plana za prvo leto. Pozivamo vas k skupnemu tekmovanju do konca leta 1947 za izvršitev plana proizvodnje premoga in rud.

Mi in naš narod smo sprejeli s posebno velikim veseljem in najprisrčnejšo hvaležnostjo dobrohotno potezo vaše vlade z maršalom Titom na čelu, s katero se odpoveduje 25 milijonom dolarjem, ki bi jih morali plačati na račun reparacij po mirovni pogodbi. Ta poteza iskrenega prijateljstva, storjenega v trenutku gospodarskih težav, je velikega pomena ter nas varuje velikih žrtev in odrekanja.

Tovariši, v znak popolnega razumevanja velikega zgodovinskega pomena blejske konference za bodočnost naših in ostalih balkanskih narodov in za narode vsega sveta ter utrjevanja miru, se vam še enkrat zahvaljujemo za prisrčen sprejem, ki je bil prirejen našemu velikemu voditelju in učitelju Georgiju Dimitrovu in ljudskim ministrom v njegovem spremstvu ter vas pozivamo k še tesnejšemu prijateljstvu, da bi združeni z napori uresničili njene sklepe.

Predvolilna kampanja v Madžarski

Madžarsko delovno ljudstvo bo v nedeljo obsodilo delo reakcije

V nedeljo bodo madžarski volivci oddali svoje glasove in si izbrali demokratične predstavnike za novo ljudsko skupščino Madžarske. Že v prejšnjem tednu so bile zaključene predvolilne priprave in postavljene kandidature. Glavni volilni odbor je z žrebom določil delovne številke kandidatnih list političnih strank, ki so prijavile svojo udeležbo pri volitvah. Pri žrebu je dobila prvo mesto lista Komunistične partije Madžarske, drugo Stranka malih posestnikov, tretje Socialno demokratska stranka in četrto mesto Narodno kmečka stranka. Narodno kmečka stranka in stranka malih posestnikov sta celo osnovali volivno zvezo — Fronto narodne neodvisnosti. Vsaka od teh strank je postavila svojo listo in obe sta se zavezali, da bosta skupno in vsaka zase odločno odbijali vsak napad, ki bi bil naperjen proti katerimkoli drugim demokratskim strankam.

Glasovanje bo tajno in se bo vršilo z listki, na katerih bodo poleg naziva in številke dotične stranke tudi znaki, na podlagi katerih bodo tudi nepismeni lahko razlikovali posamezne stranke.

Kljub temu, da je za volitve pripravljeno vse, da bodo izvršene svobodno in res demokratično in da so popolnoma v redu sestavljeni volilni imeniki, v katere so naknadno vpisali tudi vse tiste, ki zaradi pomote še niso bili vpisani v imenike, skuša vendar domača reakcija ustvarjati med ljudstvom vznemirjenje in negotovost, ko širi glasove, da bodo osebe, ki ne bi bile vpisane v volivne imenike, izpostavljene raznim neugodnostim.

Poleg strank, ki so prijavile svojo udeležbo pri volitvah, pa se pojavlja vrsta novih »strank« z zvenečimi »demokratskimi« nazivi. Podporo tem skupinicam nudijo razni buržuazni krogi, reakcionarni uradniki, ki se še vedno držijo v upravnem aparatu, kulaki in del katoliške duhovščine. Vse te desničarske stranke prav za prav ne predstavljajo nobene sile, niti ne uživajo podpore v širokih ljudskih množicah, zato polagajo vse svoje nade na pomoč od zunaj in računajo na podporo predvsem od Združenih držav Amerike in Anglije. ki bi se naj vmešavale v notranje zadeve Madžarske.

Ne glede na vse te poizkuse, kakršnih se poslužuje reakcija, da bi ustvarila zmedo med ljudstvom, pa se razvija kampanja in udeležba na predvolilnih shodih dokazuje, kako čvrsto se je madžarsko delovno ljudstvo strnilo okrog najmočnejših dveh delavskih strank — okrog Komunistične partije Madžarske in okrog Socialno demokratske stranke — v kateri ima polno zaupanje, ker ve, da bosta ti stranki znali zagovarjati koristi delovnega ljudstva, zato lahko upravičeno pričakujemo, da bo dne 31. avgusta dan, ko bo madžarsko ljudstvo še enkrat pred vsem svetom obsodilo delo domače in tuje reakcije, ko bo oddalo svoje glasove za tiste kandidate, ki bodo vložili vse svoje sile za srečno in boljšo bodočnost vsega madžarskega delovnega ljudstva.

Madžarski narod je izbojeval svobodo, on ceni to svobodo in je pripravljen tudi, da jo bo branil, pa če tudi bi bili napadi mednarodne reakcije še tako drzni. Pravi madžarski rodoljubi ne želijo, da bi se njihova država spremenila v drugo monarhofašistično Grčijo, v kateri po zaslugi anglo-ameriških monopolistov vlada nasilje, fašistična preganjanja, pomanjkanje in glad. Ljudske množice Madžarske, katerim služijo za vzgled uspehi njihovih sosedov, hočejo prav tako utrditi svojo narodno neodvisnost in doseči prav takšne uspehe v kulturni, gospodarski in politični izgradnji. Zato bodo nedeljske volitve pokazale, na kateri strani se nahaja madžarski narod.

Obvestilo madžarskim državljanom!

Vabimo vse madžarske državljane, ki so zaposleni na področju LRS, da se javijo dne 31. avgusta t. l. pri Glavnem odboru Enotnih sindikatov Hrvatske, Zagreb, Stalinov trg, v svrho udeležbe pri volitvah v madžarski parlament.

Opozarjamo tudi vsa podjetja, obrate in ustanove, da o tem obveste madžarske državljane, ki jih zaposlujejo.

Glavni odbor Enotnih sindikatov Slovenije

Grški narod pod vodstvom generala Markosa je odločen, da se čimprej otrese vseh tujcev in njihovih agentov

Čim aktivnejše je postalo v poslednjih tednih delovanje grške demokratične armade generala Markosa, čim večji so njihovi vojaški uspehi, toliko bolj stopnjujejo grški monarhofašisti svoje preganjanje nad grškimi demokrati, toliko bolj mrzlično iščejo izhoda iz zanke, v katero so padli po zaslugi tujih imperialistov. Grški monarhofašisti že čutijo, da se jim bo zanka zadrgnila okrog vratu, zato iščejo rešilno bilko, kako bi se rešili in se obdržali na oblasti.

Že pred tedni je poslala grška monarhofašistična vlada poziv vladi ZDA, da ji ta pošlje na pomoč svoje vojake. Dasi so ji ZDA obljubile, da bodo pomoč poslale, vendar je vse preveč dolga ta pot od obljube do dejanj. Medtem pa enote demokratične armade napredujejo in osvajajo nova področja.

Zato postajajo grški monarhofašisti vedalje bolj nestrpni posebno, ker je postal položaj, kakor sami ugotavljajo, »skrajno resen«. Morala v vojski je namreč izredno padla, predvsem zaradi poslednjih neuspehov, zaradi razprtij med vojsko in vlado ter v vojski sami. Padec morale pospešuje še težak gospodarski položaj in na dnevnem redu so pobegi monarhofašističnih vojakov, ki se priključujejo demokratični armadi, zlasti odkar je vrhovna komanda demokratične armade proglasila Grčijo za svobodno in neodvisno republiko. S tem aktom je postala demokratična armada edina legalna oborožena sila v Grčiji. V zvezi s proglasitvijo svobodne in neodvisne grške republike se v glavnem stanu demokratične armade vršijo priprave za sestavo demokratične vlade, ki bo že v kratkem osnovana.

»Borimo se na življenje in smrt proti Tsaldarisovim pristašem, ki nas skušajo na vse mogoče načine obrekovati. Tsaldaris in ljudje okrog njega nas hočejo obrekovati ter so razširili glasove, da je pod mojim poveljstvom neka mednarodna brigada, ki je baje prišla iz Jugoslavije in Albanije in da prodira proti Atenam, čeprav je anketa Varnostnega sveta pri OZN ugotovila, da v Grčiji ni bilo in ni nobene mednarodne brigade. Vse Tsaldarisove klevete so istovetne s klevetami, ki so se jih posluževali hitlerjevci takrat, ko se je naš narod boril proti nemškemu fašizmu«, je dejal general Markos dopisniku francoskega lista, ki je te dni obiskal vrhovni štab demokratične armade.

General Markos je v svoji izjavi dopisniku še naglasil, da predstavlja pomoč ZDA Grčiji odkrito vmešavanje v notranje zadeve Grčije in da grški narod ne bo sprejel nobene tuje kontrole, temveč se bo boril vse dotlej, dokler se ne bo povsem otresel tujih vplivov.

Prvi zakon o zaščiti dela v zgodovini Albanije

Prejšnji teden je Ljudska skupščina LR Albanije soglasno sprejela v načelu načrt Zakona o delu, ki je prvi zakon o zaščiti dela v zgodovini Albanije.

Pravosodni minister LR Albanije Manol Konomi, ki je govoril o pomenu tega zakona pred skupščino, je poudaril, da predstavlja ta zakon enega izmed najpomembnejših ukrepov ljudske oblasti in veliko zmago delavstva. »Ta zakon,« je rekel minister Konomi, »predstavlja rezultat borbe za svobodo, borbe delavcev proti tlačenju in izkoriščanju in je rezultat oblasti delavcev, kmetov in ljudske inteligence. Albanski delavski razred pod vodstvom Komunistične partije Albanije predstavlja glavno silo za zaščito demokracije.«

Pogled po domovini

JESENICE: Z novim letom bodo v našem največjem in najvažnejšem industrijskem središču, Jesenicah, odprli novo bolnišnico, ki bo ena izmed najmodernejših zgradb v Evropi. Razpolagala bo s 165 posteljami, ki bodo razdeljene na posamezne oddelke. V pritličju bodo sprejemni prostori, kožni oddelek in ločen infekcijski oddelek; septični in aseptični oddelek, ki sta v prvem in drugem nadstropju, imata moderni operacijski dvorani, kjer montirajo še zadnje naprave. Bolnišnica ima moderno kuhinjo, desinfekcijske naprave, pralnico, sušilnico itd. Ves promet se bo vršil z električnimi dvigali. Z novim vodovodom, ki so ga začeli Jeseničani pred kratkim graditi s prostovoljnim delom, bo tudi bolnišnica oskrbljena z vodo.

OSIJEK: Dne 24. avgusta so ob navzočnosti 50.000 ljudi svečano izročili prometu novozgrajeni »Most bratstva in enotnosti« med Erdutom in Bogojevim na Donavi. Za mostom »Rdeče armade« na Donavi pri Beogradu je to največji most v naši državi, dolg 620 m in širok 5.5 m. Most so začeli obnavljati lani in do novembra so zgradili betonski steber, čigar temelj je 26 metrov pod vodo in v katerega je vzidanih 250 m³ cementa in betona Po planu bi moral biti most zgrajen do 15. septembra, a delavci so se maršalu Titu obvezali, da bo gotov do 1. septembra. Toda most je bil dograjen do 24. avgusta, kar pomeni 23 dni pred rokom in 8 dni pred obvezo.

ZAGREB: V LR Hrvatski je v okviru petletnega plana predvidena izgradnja 60 novih veterinarskih ambulant, tako da jih bo do konca leta 1951. poslovalo nad 80. V preteklem letu so v 18 ambulantah pregledali in zdravili 50.115 raznih domačih živali. Novozgrajene ambulante imajo operacijsko dvorano, lekarno, prostor za sterilizacijo, čakalnico in staje za bolno živino. Letošnjo jesen se bo začela v Zagrebu tudi srednja veterinarska šola, kjer bodo vzgajali strokovno pomožno osebje.

CELJE: V Savinjski dolini so že začeli z obiranjem hmelja, ki je letos dobro obrodil. Na obiranje hmelja so prišli delavci iz vseh krajev Slovenije, a se kljub temu občuti pomanjkanje delovne sile, zato so se množične organizacije v Celju obvezale, da bodo poslale na pomoč najmanj 500 delavcev.

KARLOVAC: Podjetje za elektrifikacijo severne Hrvatske je že izvršilo 50% vseh po planu določenih del za elektrifikacijo v letu 1947. V Karlovcu so dve transformatorski postaji že dograjeni, dve z visoko napetostjo pa še gradijo.

PRIŠTINA: Kmečka obdelovalna zadruga »Kosmet« v vasi Novo Rujice je dosegla rekorden pridelek ječmena: na enem hekaru je pridelala poprečno 3780 kg ječmena. Do sedaj so pridelovali največ 2000 kg.

BITOLJ: Ker so bile ugodne vremenske prilike za uspevanje tobaka, je v LR Makedoniji letošnji pridelek za 70% boljši od lanskega in petkrat večji z ozirom na leto 1939. Zaradi obilnega pridelka gradijo v Bitolju poleg že obstoječe še eno zgradbo z osmimi magazini, kamor bodo lahko spravili okoli 400.000 kg tobaka.

SPLIT: V Splitu so organizirali prvi trimesečni tečaj za svetilničarsko službo, ki je velike važnosti za plovbo ob obali. Naša obala je namreč neobičajno členovita in polna čeri, zato je vzdolž obale veliko svetilnikov, ki pa so bili med vojno večinoma porušeni Takoj po osvoboditvi so jih začeli obnavljati, s tečaji pa bodo vzgojili nove svetilničarje za težko in odgovorno službo.

SKOPLJE: V industrijskem predelu Skoplja se dviga tudi novozgrajena tovarna opeke, ki bo opremljena z modernimi stroji in bo mesečno proizvajala 6 do 7 milijonov komadov opeke, dočim izdelajo tovarne s primitivnimi stroji le 2 do 2.5 milijonov.

Novi zakon o delu ščiti pravice delavcev in jim določa njihove naloge. Zakon obsega vse skupine delavcev in nameščencev v državnem, zadružnem in privatnem sektorju. Vso zaposlitev in razporejanje delovne sile vršijo po tem zakonu izključno le direkcije dela. V pogledu delovnih odnosov predvideva zakon sklepanje kolektivnih pogodb med delodajalci in sindikalnimi odbori, ki zastopajo delavstvo in pooblašča državo, da zaščiti koristi delavcev v privatnem sektorju. Poleg tega vsebuje zakon vrsto odredb, ki se nanašajo na uvedbo osemurnega delavnika, na plačano prekourno delo, na letni dopust delavcev, na vajence, zaposlene v gospodarstvu, na izenačenje pravic ženske z moško delovno silo, kakor tudi na zaščito žena in mladine, ki so zaposleni.

S planom smo napovedali odločilni boj stari miselnosti

Z borbo za plan glasuje naš delavski razred, vse naše delovno ljudstvo za naš nadaljnji, vsestranski napredek, za višjo stopnjo našega družbenega razvoja. Kdor se borj za plan, ta želi dobrobit sebi in vsej naši skupnosti; kdor omahuje ali stoji mlačen ob strani, ta pljuje v svojo lastno skledo in podpira nasprotnike, ki skušajo ovirati naš plan zato, ker sovražijo vse naše delovno ljudstvo.

Naši delavci, vsi naši delovni ljudje se borijo za plan v vsakodnevni, veličastni bitki zato, ker plan ljubijo, ker vidijo v njem zabetonirane granitne temelje za naše svoboščine in pravice.

Napačno, ozko in skrajno škodljivo pa presojajo pomen petletke oni posamezniki z zastarelo miselnostjo, ki v izvrševanju plana ne vidijo politične naloge. zaradi česar ocenjujejo v njem le suhoparne številke, ki se morajo izpremeniti le v toliko in toliko m³ zidu, v toliko in toliko metrov blaga itd. in ne najdejo v planu ničesar globljega od gospodarske vrednosti. Pozabljajo pa na največjo vrednost, na človeka, na ustvarjalca plana, na njegovo miselno prevzgojo, na njegovo notranjo, politično obogatitev, s pomočjo katere bo šele lahko odločilno premagal in odstranil tudi gospodarsko zaostalost v naši državi.

Prav značilen primer za suhi prakticizem, v katerem izgubljajo posamezniki najvažnejši, politični cilj v našem planu, je postopek in mišljenje šef-inženirja na gradilišču ceste Ljubljana — Vič, tov. Pogačnika. Po njegovem presojanju politično-vzgojno delo sindikalne organizacije med delavci ni važno. V svojih izjavah povdarja, da smatra za najvažnejše le proizvodnjo, sindikalno delo pa naj počaka do takrat, ko bo več časa in ne bo motilo proizvodnje.

Slično smatra sindikalno delo tudi strokovnjak na gradilišču »Litostroja« v Ljubljani, ki pravi: »Najprej moramo sezidati stavbe, potem, ko bo čas, pa se bomo posvetili še sindikalnemu delu.«

Ti ljudje pa pozabljajo, da je plan prvenstveno politična naloga, da bodo plan lahko uresničili le ljudje, ki so prežeti z močno politično zavestjo, ljudje, ki vedo, da se bomo z uresničitvijo plana dvignili na višjo družbeno razvojno stopnjo, da se bomo s tem dokončno osvobodili tudi vsake odvisnosti od inozemskih kapitalistov. V svoji stari miselnosti pozabljajo, da čuti naša proizvodnja največje težave baš zaradi pomanjkljive politične vzgoje delavcev. Čudno je, da se ti ljudje ne spomnijo na prvenstveno važno politično-prevzgojno nalogo sindikatov vsaj takrat, ko opravičujejo svoje neuspehe pred višjimi forumi z nezgrajenostjo podeželskih delavcev, s slabo delovno disciplino itd.

Ljudje, prežeti s takšno miselnostjo resno ovirajo borbo za plan. Na že omenjenem gradilišču ceste Ljubljana—Vič je dala sindikalna podružnica pobudo za uvedbo diagramov, kar pa vodstvo gradilišča ni smatralo za potrebno in zaradi tega še vedno nimajo diagramov. Šef-inženir nastopa napram delavcem kot diktator, da se ga vsi bojijo. O politični prevzgoji podeželskih delavcev, ki delajo na cesti, ni govora, zaradi česar zaostaja tudi delo; in vendar bi moralo postati baš gradilišče šola, kovačnica in žarišče prerojene miselnosti, ki bi jo delavci prenašali še na podeželje.

Takšni primeri, ki jih je pri nas še veliko, opozarjajo naše sindikalne organizacije, da ne vodijo dovolj odločne borbe za preroditev miselnosti svojih članov. Politično zgrajeni ljudje bodo veliko lažje zmagovali težave, ki se porajajo v bitki za petletko, ker imajo pred seboj jasen cilj in vedo, zakaj se borijo. Tisti pa, ki v tej bitki niso opremljeni in okrepljeni z močno politično zavestjo, so podobni človeku, ki tava v temi, prejema od vseh strani udarce, vendar se jim ne more ubraniti, ker ne opazi, odkod ti udarci prihajajo.

Delavci mariborske tovarne avtomobilov, ki so izdelali prva dva avtomobila 33 dni pred rokom, sami ponosno izjavljajo, da nikdar ne bi dosegli uspeha, če bi imeli pred očmi zgolj gospodarsko vrednost dveh avtomobilov. Oni so imeli pred seboj večji cilj: dokazati vsemu svetu, kaj zmore delavec, ki drži oblast sam v svojih rokah. Zavest, da bodo dosegli s svojim uspehom tudi politično zmago nad našimi sovražniki, jih je držala pokoncu, ko so se borili z najrazličnejšimi težavami; zato so tudi zmagali.

Takšne uspehe dosegajo oni delavci, ki vedo, da je borba za plan prvenstveno naša politična naloga.

O nekaterih važnih problemih, ki zahtevajo največjo pozornost sindikalnih funkcionarjev

22. t. m. se je vršila konferenca funkcionarjev sindikalnih svetov in krajevnih odborov Zvez iz Ljubljane, ki je odkrila nekatere važne probleme v sindikalnem delovanju, katerim pa številni funkcionarji ne posvečajo dovolj pozornosti.

Kjer vlada boj za kompetence, ne more biti uspešnega dela

Predsednik OSS-a Borc Mavricij je opozoril na dejstvo, da mnogi upravni odbori podružnic sami ne poznajo dovolj razmer v svojem kolektivu, še manj pa poznajo plan kolektiva, vsled česar ne morejo usmerjati svojega dela na uspešno pot.

Pogosti primeri borbe za kompentence med posameznimi forumi ljubljanskih sindikalnih organizacij opozarjajo, da je zavzel ta pojav v naših sindikalnih organizacijah že silno škodljivo stopnjo. Kjer se je ta pojav razpasel, tam največkrat ni opaziti nikakega uspešnejšega sindikalnega delovanja.

Preprostim delavcem razlagajmo plan na preprost in umljiv način

Sindikalni funkcionarji vse preveč pozabljajo na osnovne in najuspešnejše načine pri svojem delu, na prepričevanje in politično-vzgojno delo v osnovnih organizacijah, med podružničnim članstvom, v pododborih in grupah, kjer mora biti težišče vsega dela. Tov. Kardelj je dejal v svojem govoru takole: »Potrebno je, da pravilno razumejo svojo vlogo naši delavski sindikati in druge ljudske organizacije. Potrebno je končno, da vsak poedini delovni človek v naši državi razume pomen svojega dela za skupnost in pomen rezultatov dela skupnosti za njega samega.«

Ko so šli sindikalni funkcionarji v večernih urah med delavce na gradilišču »Litostroja«, se je pokazalo, da se naši delavci zelo radi pogovarjajo o planu, o političnih vprašanjih, da jih vse te važne stvari silno zanimajo, če imajo nekoga, ki jim te stvari razlaga v preprostih razgovorih, na preprost način.

Vsaka naša gospodarska naloga je obenem tudi politična naloga

So funkcionarji, ki se ne zavedajo, da je plan naša frontna pozicija, na kateri bijemo boj z vsemi sovražniki; v svojem skoraj apolitičnem, starem sindikalističnem pojmovanju smatrajo ti aktivisti za edino in glavno dolžnost, da obravnavajo in premlevajo zgolj gospodarsko stran plana, opuščajo pa politično stran, torej mobilizacijo množic za izvedbo plana in njihovo prevzgojo. V neki ljubljanski podružnici so smatrali celo občni zbor podružnice zgolj za nekakšno formalnost; odklonili so vsakršen referat politične vsebine, češ, »da občni zbor ni nikaka politična ura«.

Vsaka naša gospodarska naloga je obenem tudi politična naloga. S to perspektivo bi morale ljubljanske sindikalne podružnice tudi zbirati podatke o potrebah svojih članov v pogledu zimske preskrbe s kurivom, krompirjem itd. ter s tem zagotoviti organom za preskrbo pravo sliko potreb. Ljubljanski OSS pa v nasprotju s tem ni prejel prijav za potrebe niti za polovico članstva; s tem, če vsi naši člani ne bodo pravočasno preskrbljeni s kurivom in prehrano za zimske mesece, se bo pojavljalo godrnjanje, nezadovoljnost, kar skušajo izrabiti nasprotniki kot vodo na svoj mlin. Z zadovoljnim in pravočasnim zainteresiranjem celokupnega članstva za izvršitev te naloge pa bi odpadla reakciji vsakršna opora.

Planu najbolj škodujemo z apolitičnim delovanjem

Član MOOF tov. Jelenc Aleš je opozoril, da je ena izmed naših glavnih nalog razbiti apolitičnost in ekonomistično miselnost, ki se pojavlja v nekaterih sindikalnih organizacijah.

Če nekateri nezgrajeni aktivisti nesmiselno trdijo, da se v njihovem kraju ali tovarni »ne da delovati, ker je tu sama reakcija« — je ta izgovor vsakumur razumljiva legitimacija njihove nedelavnosti. Kjer je razvito pravilno politično delovanje, tam tudi reakcija ne najde ugodnih tal. Ti aktivisti iščejo sovražnike tam, kjer jih sploh ni, med delavci, ki že po svojem socialnem poreklu ne morejo biti reakcionarji.

Takšni aktivisti se spreminjajo v papirnate funkcionarje, ne pa v ljudi novega kova; zakopavajo se v kupe drobnarij in nestvarne probleme, zamenjujejo nezgrajene nergače z resničnimi sovražniki, ne usmerjajo pa svojega glavnega delovanja, svojih udarcev proti gnezdiščem resničnih sovražnikov ljudstva in plana, na katere je opozoril predsednik zvezne vlade tov. Edvard Kardelj v svojem govoru v Ljubljani. Dogajajo se celo primeri, da ti funkcionarji smatrajo ostre, toda upravičene nastope množice proti sovražnim gnezdiščem reakcije za nekakšno sektaštvo.

Da bodo ljubljanske sindikalne organizacije lahko beležile v svojem delu večji uspeh, morajo razviti živahno, drobno, individualno politično delovanje. Stremeti moramo za tem, da bomo razvili politično budnost naših delavcev in nameščencev na tisto višino, na kakršno se je povzpela v dobi narodno osvobodilnega upora.

Plan bomo uresničili le s politično prevzgojenimi delavci

Dne 24. avgusta se je vršila konferenca Zveze delavcev kemične industrije Slovenije. Na konferenci je bilo poudarjeno, da se je treba kritično ozreti na vse delo v prvi polovici petletke in ugotovili vse pomanjkljivosti, ki zavirajo tempo izvrševanja nalog.

Proti vsem ostankom stare miselnosti in malodušja

Petletni plan zahteva od vseh, še prav posebno pa od sindikalnih organizacij vztrajne borbe na vseh sektorjih dela. Treba se je boriti proti vsem ostankom stare miselnosti, nevednosti, malodušja in nasedanju sovražni propagandi. Vse delo v zvezi z izvršitvijo petletnega plana pa se pravilno odvija le tam, kjer posvečajo sindikalne organizacije vso pažnjo politični prevzgoji svojega članstva in kjer je članstvo seznanjeno s konkretnimi nalogami, ki jih postavlja pred njihov kolektiv petletni plan, kakor je to primer v steklarnah Rogaška Slatina in Hrastnik, v tovarni gume »Sava«, Kranj in v tovarni kemičnih izdelkov v Celju.

Sindikalna organizacija mora seznaniti naše delavstvo s planom na tak način, da bo plan zajel duha in storilnost delavskega razreda, da ne bo izzvenel v naših delavskih množicah samo kot gospodarski napor, temveč kot politični, prevzgojni, vseljudski borbeni napor naših narodov za zgraditev socialističnega družbenega reda.

Popolnoma napačna je trditev nekaterih sindikalnih funkcionarjev v Čeršaku, Sladkem vrhu in v tovarni »Pinus« Rače, češ, da ni interesa za študij, ker so delavci polproletarci in nergači; vzrok je v tem, da podružnice niso znale študija pravilno organizirati.

Nekatere podružnice še niso organizirale tekmovanja

Tekmovanju kot novemu načinu dela v novi družbeni ureditvi se ne posveča dovolj pažnje. Velik je odstotek sindikalnih podružnic, ki tekmovanja še sploh niso uvedle (Papirnica Čerčak, tovarna suhih barv Domžale, tovarna Moline Tržič, »Pinus« Rače, tovarna lepenke Prevalje in tovarna lesovine Mislinje).

Često pa ostaja tekmovanje le na papirju. Plan tekmovanja v Rušah je sestavila uprava podjetja in ga predložila v potrdilo podružnici, ki ga je sprejela. Uspehe dela so beležili na diagramih; evidenca dela je bila dobra, kar je ustvarjalo videz nekega elana v tekmovanju, stvarno pa tega ni bilo.

Normiranje je sedaj precej napredovalo, predvsem v podjetjih zveznega pomena. Norme pa vendar še niso uvedene v tržiški, mislinjski in prevaljski tovarni.

O nepravilnem odnosu podružnic do udarništva

Trenutno je v Zvezi delavcev kemične industrije Slovenije 77 udarnikov in 10 novatorjev. Ni pravilno, če se ne proglasijo udarniki n. pr. v steklarni Hrastnik, kjer so sicer norme prenizke, vendar pa so jih posamezniki prekoračili neprimerno višje kot ostali. Istotako je napačno in nepravilno, da se s proglašenjem udarnikov zavlačuje, kot je primer v kemični tovarni Moste. Nasprotno pa je pohvaliti papirnico Vevče, ki je pred kratkim proglasila 58 udarnikov in 2 novatorja in dala proglasitvi tudi potreben politični pomen.

Nagrajevanje delavcev in nameščencev je treba vršiti po načelu: kdor več skupnosti daje, naj tudi od nje več prejema. Treba se je boriti proti vsem pojavom uravnilovke. Da take težnje ponekod obstojajo, imamo primer v Vevčah, kjer so kvalificirani delavci prejemali enako ali še celo manjšo plačo kot nekvalificirani, kar pa je ta kolektiv odstranil z uvedbo norm.

Zmaga nad takšnimi nepravilnimi pojmovanji je naša politična zmaga; s to perspektivo morajo presojati in odstranjevati naše podružnice vse napake in pomanjkljivosti.

Iz ljudstva rastejo novi kadri

»Norme so temeljni element za izvedbo petletke.« Ta napis je krasil prošli petek učilnico normirskega tečaja v Kranju, ko so slušatelji tečaja nervozno čakali na zaključni izpit, ki naj pokaže sadove požrtvovalnega napora predavateljev.

Izpiti so pokazali, kakšni neslutenj talenti se skrivajo v osnovni masi našega delovnega ljudstva. Večina slušateljev tega tečaja je bila brez potrebne predizobrazbe. Nekateri izmed njih so končali komaj 2 do 3 razrede osnovne šole. Toda obdarjeni z naravno inteligenco in oboroženi s silno voljo in željo za znanjem so s presenetljivo uspešnostjo absolvirali tečaj, ki jih kvalificira za odgovorno funkcijo normirca in jih uvršča med pionirje tehničnega normiranja dela, brez katerega je vsako plansko gospodarstvo nemogoče.

Normirec mora biti popolnoma nepristranski in objektiven. V nobenem primeru ne sme biti pod kakršnim koli osebnim vplivom. Do skrajnosti mora imeti razvito zmožnost za koncentracijo spoznavanja in zapažanja. Z bliskovito naglico mora reagirati na vsak moment in gib v delovnem procesu. Biti mora tudi dober aktivist, ki zna nekaterim politično zaostalim delavcem pravilno tolmačiti potrebo in vlogo delovnih norm v socialističnem gospodarstvu ter razliko med kapitalistično izkoriščevalskimi normami, ko so morali delavci vsled grozeče brezposelnosti sprejemati take norme, ki so bile dosegljive samo pri skrajnem telesnem naporu, zaslužek pa ni nikoli zadostoval za kritje dnevnih življenjskih potrebščin delavca in njegove družine. Delavec je tedaj sovražil normirca, ki je bil hlapec v službi svojega gospodarja — kapitalista. V socialističnem gospodarstvu, pa se normiranje dela izvaja vedno le v delavčev prid. Pri pravilno postavljenih normah se zviša zaslužek ter znižajo proizvodni stroški, ne da bi s tem obremenil delavce z večjimi delovnimi napori. Nasprotno s študijem posameznih elementov in faz dela, z razčlembo proizvajalnega procesa ga razbremenimo mnogih nepotrebnih gibov in nekoristnih delovnih naporov v območju njegovega delovnega mesta. Vse to mora znati normirec v naših tovarnah pravilno tolmačiti našemu delavstvu, ker on najbolje pozna vse njihove težnje, saj je sam izšel iz njihovih vrst. Skratka, biti mora dober psiholog in zavedati se mora, da nima opravka samo s stroji in avtomati, ampak z živimi ljudmi.

V tem smislu so izzveneli odgovori, ki so jih dajali tečajniki pri izpitu na vprašanje vodje tečaja tov. Sibila.

»Delavec v socialistični državi ni več izkoriščan, dela za sebe, ima vso možnost kulturnega, političnega in strokovnega razvoja,« odgovarja tov. Kaltenetar Marija, delavka iz »Tekstilindusa« na vprašnje, kakšna je razlika med delavcem v kapitalizmu in delavcem v socializmu. To ni naučen odgovor. Veliko stvarnost tega stavka pozna tov. Marija, dasi še mlada, iz lastne izkušnje. Iz veselja do dela, iz zavesti, da dela za sebe, je postala dvakratna udarnica. Ko je vodstvo podjetja, vidoč njene izredne sposobnosti, predlagalo, da jo pošlje v normirski tečaj, se je tov. Marija branila, meneč, da zaradi pomanjkljive šolske predizobrazbe ne bo zmogla težke in obširne učne snovi.

V hribovski vasi nekje okrog Sv. Jošta je končala 2 razreda osnovne šole. Hrepeneča po znanju, z občutkom manjvrednosti je iznesla svojo dušo na sten-čas, kjer naproša svoje tovariše in tovarišice, naj imajo z njo potrpljenje. Učiti se mora šele množiti in deliti. S pridnostjo ter vztrajnostjo bo skušala nadoknaditi svoje pomanjkljivo predznanje.

In uspelo ji je. Prijetno je poslušati njene odgovore na vprašanja. Vsa skromna in prepričana, da še ne zna dovolj, vendar pa samozavestna, odgovarja in operira z zamotami tehničnimi formulami in neznankami pri izračunavanju praktičnega učinka stroja in človeka. Ko ji je vodstvo podarilo dve knjigi kot znak priznanja za njen uspeh in marljivost, je jokaje vprašala, če jih je v resnici zaslužila.

Tov. Anželak Franjo iz Maribora ima samo 3 razrede osnovne šole. Spočetka je izgledalo, da ne bo zmogel težke učne snovi. Končal pa je med prvimi desetimi. Borec je iz NOB, sovražnikova krogla mu je uničila roko, sedaj je 50 odstotni invalid. Z ogromno voljo se je lotil učenja, ker hoče kljub svoji invalidnosti nadaljevati svojo borbeno tradicijo in ostati v prednjih vrstah v borbi za plan in učvrstitev ljudske oblasti... Tudi tov. Križnar Alojz iz »Tekstilindusa« je 50% invalid, je sedaj našel novo torišče dela.

Tov. Kaučič Franc je star komaj dobrih 16 let. Oče je padel v partizanih. Mati je ostala sama z nepreskrbljenimi otroci. Mlad je šel za učenca k statvam. Pred kratkim je končal šestmesečni večerni tečaj z odličnim uspehom; sedaj je opravil izpit za normirca. Njegova največja želja je, da postane tekstilni tehnik. Z marljivostjo in vztrajnostjo, kakršno je pokazal doslej, mu bo to brez dvoma uspelo.

Mnogo bi se dalo pisati o ostalih tečajnikih, tako n. pr. o Zajc Mariji, ki je tudi delavka, zgolj z osnovno šolsko predizobrazbo, pa je končala tečaj z odličnim uspehom, prva po rangu.

Tečaj normircev v Kranju je vsekakor najboljši primer, kako vstajajo iz ljudstva novi kadri, talenti, ki bodo v bodoče zavzeli komandne položaje v našem gospodarstvu in nadomestili razne kvazi-strokovnjake in birokrate, ki še marsikje hote ali nehote zavirajo nagel razvoj naše industrializacije in elektrifikacije. Obenem pa je tudi primer požrtvovalnosti mnogih naših strokovnjakov, ki kot predavatelji pravilno razumevajoč potrebe našega gospodarstva po kadru, nesebično prenašajo svoje znanje in izkušnje na široke sloje delovnih ljudi.

Na ta kader, ki raste iz vrst dovčerajšnjih sužnjev kapitalističnih izkoriščevalcev, se bo lahko naša mlada ljudska država z vso zanesljivostjo naslonila pri izvedbi naše petletke.

Plevnik Jože

Novi uspehi naših delovnih prostovoljcev

Maribor, avgusta.

Delovni kolektiv Predilnice in tkalnice v Mariboru se je zavezal, da bo k obnovi Maribora prispeval dvajset tisoč prostovoljnih delovnih ur. Zato se udeležuje obnovitvenih del na Ruški, Valvazorjevi, Tvorniški, Krekovi in Kneza Koclja cesti. Pri delu so se doslej najbolj izkazali: **Reberšek Anastazija**, tkalka (140 ur), mladinka **Moškon Olga**, predilka (99 ur), mladinka **Simončič Olga**, predilka (96 ur), **Tkavc Jurij**, pomožni delavec (101 uro), **Furek Ivan**, vodja mehanične delavnice 67 ur in drugi.

Delavci v Mariborski bombažni tkalnici pa so se obvezali za šestnajst tisoč prostovoljnih delovnih ur. Doslej so opravili skupno že 5.420 prostovoljnih ur. Najbolj se je izkazal delovni kolektiv obrata I, ki je prvi 100% izpolnil svojo obvezo. Sicer pa ves delovni kolektiv izvršuje svojo delovno obvezo z veliko vnemo. Vsak torek in četrtek se po končanem delu zbere pred tovarno skupina 300 do 400 ljudi, ki z zastavo in transparenti, s harmoniko in pesmijo veselo in ponosno odhaja na delovna mesta. Najboljši prostovoljci vsega delovnega kolektiva so na objektu I: **Blažič Terezija**; na objektu II: **Zemljič Hermina, Gorjak Alojzija** in **Čerpnjak Alojz**; na objektu III: **Justin Valentin, Pirih Karolina, Pipan Alojz** in **Robinšek Marija**, ki so doslej že vsi 100% izpolnili svoje obveze.

Tudi sindikalna podružnica nameščencev farmacevtske stroke v Mariboru se pridno udeležuje prostovoljnega dela. V obvezo so sprejeli 400 prostovoljnih ur, od katerih so doslej izvršili že 394 ur. **Najbolj sta se izkazala tov. Franjo Bajc in Simonič Rozika.**

Ljubljana, avgusta.

Sindikalna podružnica delavcev in nameščencev Uprave cest in Podjetja za vzdrževanje snage v Ljubljani se je ponovno izkazala s prostovoljnim delom pri gradnji ceste Podsmreka—Vrhnika. Prostovoljnega dela se je pri zadnji delovni akciji udeležilo 120 prostovoljcev, ki so skupno izkopali 287 m³ humusa in kamenja ter splanirali teren v dolžini 382 m², z avtom in samokolnicami so prevozili skupno 213 m³ materiala. **Najboljši so bili Rode Tončka, ki je v 4 urah prepeljala 130 samokolnic materiala, Kavran Djuro, ki je v istem času zvozil 170 samokolnic, Stare Jože, ki je premetal in naložil 10 m³ humusa in Stražišar Franc, ki je prepeljal 150 samokolnic materiala.**

Novo mesto, avgusta.

Sindikalna podružnica železničarjev v Novem mestu je s sodelovanjem sindikalne podružnice ZŽPDNJ Črnomelj in mladine črnomeljskega okraja s prostovoljnim delom obnovila tir št. 3 na postaji v Semiču, s čimer se je na tej postaji povečala varnost prometa. V Semiču se redno križajo osebni vlaki, kar pa je bilo doslej zaradi pomanjkanja tira št. 3 zelo otežkočeno. 150 prostovoljnih delavcev je najprej demontiralo tir št. 2 na postaji Selo-Otovec, ki je postal z novo otvorjeno progo do Metlike brez pomena. Prepeljali so kompletna polja demontiranega tira iz postaje Selo-Otovec v Semič in je bilo ta dan v 400 delovnih urah prepeljanega nad 100 ton materiala. S tem načinom dela je odpadlo zamudno demontiranje in montiranje tira in je delo nenavadno hitro napredovalo.

17. t. m. so prostovoljci položeni tir še zagramozirali in dobro podbili. S tem so bila glavna dela končana in novi tir je bil po 1650 delovnih urah izročen prometu. Vrednost izvršenega dela znaša 35.000 dinarjev.

ČAST IN PRIZNANJE UDARNIKOM

Udarniki in novatorji - lik pravih borcev za plan

Nizko proizvodnjo in zaostalost naše industrije, s katero smo še obremenjeni zaradi družbenih pogojev v predaprilski Jugoslaviji, katero so spravili domači in tuji kapitalisti v polkolonialen položaj, so naši delavci, tehniki in inženirji nadoknadili z ogromnim delovinm zagonom in ustvarjalnim duhom, iz katerega se je rodil nov lik socialističnega človeka, heroja dela in borca za plan; to so naši udarniki in novatorji. Nešteto imamo primerov, ko so naši delavci in inženirji s svojo iznajdljivostjo rešili problem proizvodnje ne samo v svojem obratu, ampak v celotni proizvodnji posameznih panog industrije. Poznamo slučaje, ko so naši novatorji prekoračili s preprostimi izumi in izboljšavami na strojih normo za preko 1000 odstotkov. Na drugi strani pa naši udarniki s svojim delovnim elanom dajejo vzgled ostalim delavcem in dokazujejo, da mora v ljudski državi vsak delavec postati mojster svojega stroja in orodja, in da se dajo z marljivim in sistematičnim delom pravilno postavljene norme tudi sistematično presegati.

Ljudska oblast in sindikalne organizacije so pravilno ocenile veličino in pomen udarniškega in novatorskega pokreta za izgradnjo našega gospodarstva. Zato so izšle razne uredbe in navodila, ki naj ta pokret podprejo in razvijajo do maksimuma. V skladu s socialističnim načinom nagrajevanja za storjeno delo, po načelu, kdor skupnosti več da, ima pravico tudi od nje več zahtevati, se jim podeli, ko so izpolnili za to vse pogoje, častni naslov udarnika, ki je vezan na razne privilegije in tudi denarno nagrado.

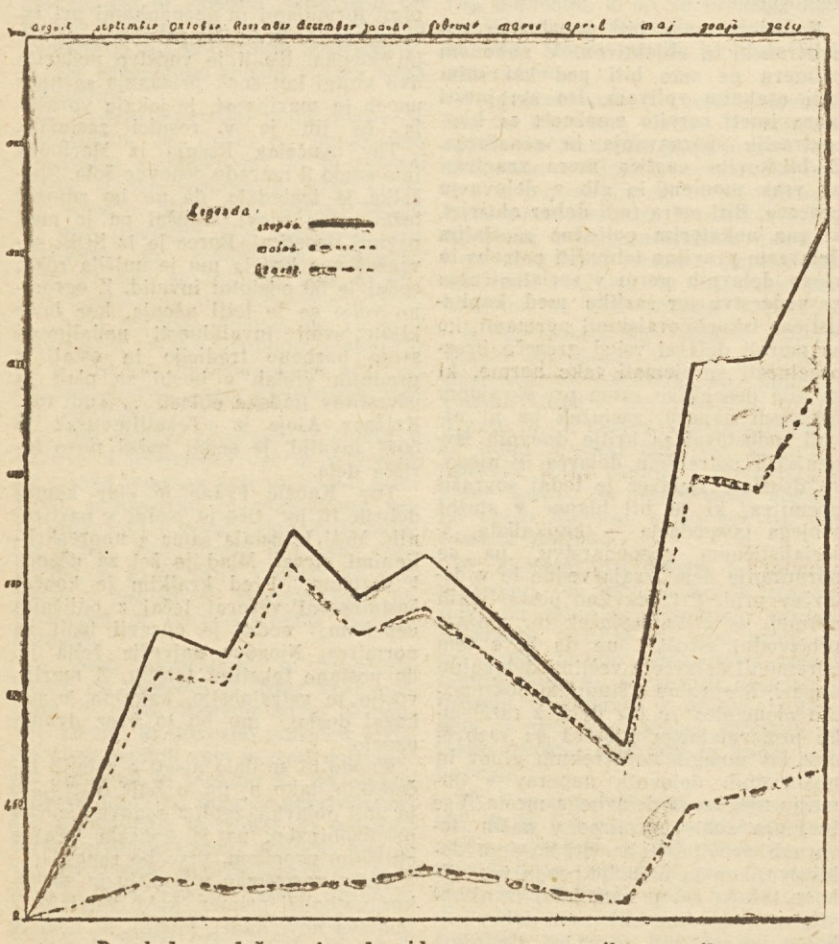

Pregled proglaševanja udarnikov v posameznih mesecih

Dobra evidenca sama razbija uravnilovko

Vendar pa se še dogaja, da sindikalne organizacije in uprave podjetij podcenjujejo pomen udarništva in zavzemajo skrajno malomaren in oportunističen odnos napram temu vprašanju. Včasih je temu krivo ozko gledanje uprave podjetja in sindikalnih funkcionarjev, ki največkrat, pod vplivom raznih protiljudskih kritikantov in lenuhov zavzemajo stališče, da pri njih ni udarnikov, ker so vsi marljivi in vsi delajo, ter so zato tudi vsi udarniki. Proglasitev udarnikov pa vzbuja po njihovem zgrešenem mnenju samo zavist in mržnjo med delavci. V takih podjetjih in podružnicah prav gotovo še ni uvedeno tekmovanje in dnevni pokazatelji proizvodnih uspehov posameznika ali delovnih skupin. Kjer funkcionira dobra evidenca, tam ni težko poiskati pravih udarnikov in tudi ni težko prepričati ostalih delavcev, da so udarniki s svojimi uspehi dejansko tisti, ki največ doprinašajo k izvrševanju plana.

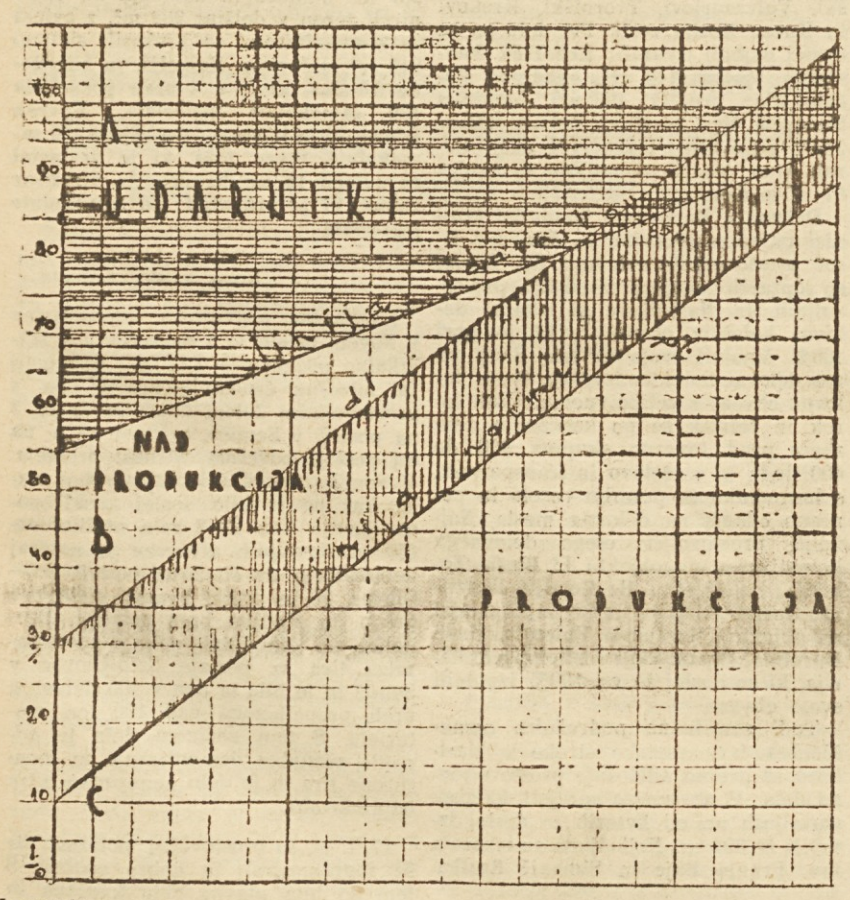

Legenda:
Linija norme — % storilnosti, na katerem je postavljena norma.
Linija udarnikov — novopredlagana linija za proglaševanje udarnikov.
D L — dosedanja linija proglaševanja udarnikov

Več elastičnosti pri izbiri udarnikov

Nadalje imamo primere, da so norme in plan v nekaterih podjetjih prenizke in da se norme kolektivno prekoračujejo 40 in več odstotkov. Tu zopet zasledimo pomisleke proti proglasitvi udarnikov, ker bi po uredbi, ki predvideva 20% prekoračenja tehnične ali 30% izkustvene norme imeli vsi pravico do udarniškega naslova. Tudi tu si z nekoliko elastičnosti lahko pomagamo na ta način, da izberemo iz kolektiva najboljše delavce, ki presegajo normo za približno 20% nad povprečjem. So pa tudi primeri, kjer stroga tehnična norma ne dopušča sistematičnega tromesečnega 20% prekoračenja norme, kot je to predvideno v uredbi. Največ takih primerov imamo v tekstilni industriji, kjer bo treba proglasiti za udarnice tudi tiste najboljše delavke, ki jim morda še manjka kak procent do predpisanih 20%. Važen kriterij pri tem pa je, da podjetje izpolnuje proizvodni plan.

Z ozirom na enakopravnost žene-delavke v proizvodnji je število udarnic znatno prenizko

Iz priobčenega diagrama udarnikov je razvidno, da je število udarnic kljub enakopravni vključitvi naše žene v proizvodni proces zelo nizko. To gre predvsem na rovaš že omenjene tekstilne industrije, kjer je naša žena našla največjo in najširšo možnost proizvodne dejavnosti. Tam so norme v glavnem postavljene na bazo koristnega in teoretičnega učinka stroja. Dogaja se, kot je razvidno iz priobčenega grafikona, da je včasih norma postavljena tako visoko, da se jo niti teoretično ne more več prekoračiti za predpisanih 20%. Zato imamo niz tekstilnih obratov, kjer še doslej ni bil proglašen noben udarnik. Zato je tajništvo Zveze delavcev tekstilne industrije za Slovenijo skupno z Glavno direkcijo za tekstil izdelalo predlog, ki naj omogoči pravilno ocenjevanje udarnikov v tej panogi naše industrije. S tem se bo tudi precej dvignilo število naših udarnic. Predlog predvideva za višjo normo nižji % prekoračenja, torej progresivno ocenjevanje, tako, da bi pri normi 85% izkoriščanja stroja s 95% prekoračenjem norme postala delavka udarnica, dočim bi morala doseči delavka pri normi 70% izkoriščanja 15% prekoračenje, da bi prejela naslov udarnice. V kolikor bo predlog sprejet, bo na vsak način velik doprinos k pravilnemu proglašanju udarnikov. Doslej je bilo v tekstilni industriji LRS zaradi tega nedostatka proglašenih od 24.000 tekstilnih delavcev vsega cca. 200 udarnikov, kar je vsekakor premajhen odstotek, če pomislimo na mogočni tekmovalni polet naših tekstilcev.

Priložnostno proglaševanje ali zavlačevanje proglasitve udarnikov ovira udarniški polet

Dogaja se, da proglasijo naši kolektivi za udarnike ljudi, ki po svojem delu nikakor niso prvi v kolektivu. V takih slučajih upravičeno zavre med delavstvom, češ, da je še vedno protekcija. Dogaja se tudi, da sindikalna podružnica odkloni proglasitev kakega udarnika kljub vsem izpolnjenim pogojem, z motivacijo, da kandidat ni politično dovolj zgrajen, da ne hodi na sestanke, na študij itd. Če pa pogledamo delo takih podružnic, navadno vidimo, da njihovo celotno delo ni »politično dovolj čvrsto«, da ni ničesar ali pa premalo storila, da bi tega delavca pritegnila v svoje vrste. Mnenja smo, da človek, ki daje danes v borbi za plan vse od sebe, nikakor ne more biti za našo ljudsko skupnost negativen element in da ga s takšnim ravnanjem samo odbijamo in prisilimo, da pade pod vpliv naših sovražnikov.

Velika napaka pri proglašanju udarnikov je tudi v tem, da se te proglaša ponekod samo priložnostno. Najboljši dokaz zato je nizek odstotek proglaševanja udarnikov v prvih mesecih letošnjega leta, do 1. maja. Iz priobčenega grafikona vidimo, da je število proglašenih udarnikov od januarja, ko jih je bilo proglašenih 825, strmo padalo do aprila, ko jih je bilo proglašenih vsega skupaj 387. Ta številka pa je silno poskočila v mesecu maju in sicer na 1.255, kar jasno dokazuje, da je večina podružnic čakala na proglasitev udarnikov ob priliki prvomajske proslave. Ni treba poudarjati, da je takšno ravnanje napačno in da se protivi tudi sami uredbi o proglašanju udarnikov. Če bo moral čakati na priznanje dva ali celo tri mesece, to nikakor ne bo vzpodbujajoče vplivalo na njegov delovni polet.

Novatorstvo dviga družbeno storilnost dela

O pomenu novatorstva se je že mnogo pisalo in govorilo, vendar se tudi v tem pogledu mnogo greši. Novator je vsekakor delavec, ki s svojim iznajditeljskim duhom in izrednimi sposobnostmi lahko največ doprinese za predčasno izvedbo plana. Udarnik je svetel primer zavestnega borca za plan, njegov uspeh pa se omejuje zgolj na posamezno podjetje, ali pa celo samo na posamezni oddelek. Pri pravilno postavljeni normi je tudi precej omejena višina njegovega uspeha, ki je včasih tudi nujno vezan na izredne fizične sposobnosti in fizični napor, dočim ima novator mnogo širši in hvaležnejši delokrog. Z malimi izumi in z izboljšavami je odstotek prekoračenja norme navzgor — skoro bi rekli neomejen. Z izumi nadomestnih surovin so novatorji že često omogočili obratovanje celim panogam industrije.

Vidimo torej, da je novator brez fizičnih naporov povečal ne samo svojo storilnost, ampak, da je **povečal družbeno storilnost dela.** V tem je ravno ogromen pomen novatorstva. Zato bodo morale sindikalne organizacije posvetiti mnogo več pažnje temu vprašanju.

Glede proglasitve novatorjev vlada na terenu često mnogo nejasnosti, ali zasluži ta ali oni delavec naslov novatorja in ne. Kot merilo se principielno zahteva, da je predlog koristen za podjetje, da je izvedljiv ter da je predložitelj predloga v resnici njegov tvorec. Novatorski predlog mora biti torej originalen in nov, v nobenem slučaju pa ne sme biti kopija kakega izuma, ki je v strokovnem krogu že splošno znana stvar. Seveda tudi tukaj ne smemo vprašanje absolutne novosti izumiteljske višine postavljati prestrogo, ker bi bilo napačno pričakovati samo predlogov, ki bi pomenili velikanski preokret v posameznih gospodarskih panogah, ampak so za nas silno važne tudi manjše izboljšave in iznajdbe na strojih, orodjih itd., ki povzročijo večjo proizvodnjo ali prihranek na surovinah. Predložitelj manjše izpopolnitve in izuma bo istotako proglašen za novatorja kot predložitelj velikega izuma, razlika bo samo v višini nagrade.

Sodelovanje delavca-novatorja s strokovnjakom bo rodilo velike koristi naši proizvodnji

V svojem malomarnem odnosu do proizvodnih nalog in v svoji ozkoglednosti nekatera pdjetja že v naprej odklanjajo vsak predlog, za izboljšanje strojev in sistema dela, ki prihaja iz vrst delavstva, češ, da ne more biti dober, ker predložitelj ni tehnik ali strokovnjak in da je stvar tehničnega vodstva. Jasno je, da marsikakšnemu predlogu manjka tehnična obdelava, toda ob sodelovanju delavca in tehnika bi bili vendarle doseženi ogromni uspehi. Sindikalne organizacije so dolžne poskrbeti, da se vzpostavi tak pravilen odnos in sodelovanje ter da bo vsak predlog, ki prihaja iz vrst naših požrtvovalnih delavcev tudi upoštevan. Na drugi strani pa se dogaja, da je proglašen za novatorja mojster, ki po nalogu vodstva podjetja, na podlagi skice ali pa kakega kataloga strojnih vzorcev izdela stroj ali orodje, ki je drugod že v splošni uporabi. Vsekakor zasluži tak mojster primerno nagrado za svoje delo, ne more pa biti proglašen za novatorja.

Kdor več daje skupnosti, mora prejeti tudi večjo nagrado

Problem je tudi pravilno nagrajevanje udarnikov in novatorjev. Zaenkrat še nimamo nobene uredbe ali predpisa kakšna naj bo višina nagrade. Vsled tega nedostatka se pri nagrajevanju udarnikov in novatorjev še vedno mnogo greši. Često se dogaja, da dodeli podjetje udarnikom in novatorjem malenkostno nagrado, dogodilo se je že tudi, da so udarniki in novatorji prejeli samo udarniške izkaznice, dočim so ostali pohvaljenci dobili denarno nagrado. Ni treba poudarjati, da je takšno postopanje zgrešeno in proti vsem predpisom stimulacije v socialističnem gospodarstvu. To vprašanje se je obravnavalo tudi na IV. plenumu CO ESJ, kjer je bil sprejet sklep, da morajo sindikalne organizacije posvetiti veliko pažnjo pravilnemu nagrajevanju novatorjev in udarnikov in da mora biti nagrada v skladu z doprinosom nagrajenčevega dela skupnosti.

Plevnik

Ponosni so, da živijo in sodelujejo v naši veličastni petletki

Brnenje strojev na gradilišču ceste Ljubljana—Log je prenehalo. Okrog taborišča je zavladala tišina. V veliki dvorani so se zbrali delavci. Njihovi zagoreli, rjavi obrazi so bili polni pričakovanja. Vedeli so, da bodo ta dan proglasili 27 udarnikov.

Sredi dvorane pošepeče mladinec med uvodnim govorom svojemu sosedu na uho: »Prav gotovo bo danes proglašen Lado za udarnika!« Te pritajene besede dajo slutiti, da vsi delavci ugibljejo, kdo bo danes prejel častni udarniški naslov. Ta nestrpnost je kmalu zlomljena z objavo imen udarnikov. Po dvorani je zašumelo kot v panju čebel. Od vseh strani so se slišale čestitke 27 tovarišem, ki so res dali vse moči za izgradnjo domovine.

Spored je končan. Dvorana se je izpraznila, na dvorišču pa stojijo delavci v gručah in se pogovarjajo. Njihov današnji pomenek je drugačen kot sicer. Danes jih ne zanima ničesar, razen udarnikov.

»Bil sem precej po svetu,« je pripovedoval udarnik Maček Vinko. »Okupacijo sem preživel na Poljskem. Videl sem grozodejstva, ki so jih vršili Nemci, obenem pa veličastno borbo poljskega naroda, ki je končno zmagal, kot smo tudi v Jugoslaviji... Če pomislim na svoje življenje v predaprilski Jugoslaviji in danes, vidim med njima velikansko razliko. Delavca takrat nihče ni poslušal, še manj spoštoval. Plača je bila nezadostna, beraška. Za kar koli si prosil, nisi imel nobenega uspeha; bil si kvečjemu odpuščen. Sedaj je vse drugače, bolje! Srečen sem, da živim in delam za skupnost...«

Maček Vinko,
miner — dvakratni udarnik.

Vsi so ga z zanimanjem poslušali, toda prekinil ga je Vogrinc Djuro, ki je ponosno dejal.

»Imam 4 otroke. Nikdar jih nisem mogel pošteno preživeti. Sedaj lahko trdim, da mi je nova država dala vse, kar rabim in mi bo dala še več. Ne skrbi me družina in nimam strahu, da bom brezposeln.. Kupil sem tudi malo hišico, katero bom že v teku treh mesecev popolnoma izplačal.«

Vesel je, ker pravilno cenijo sposobnosti delavca. Bil je postavljen za preddelavca in je ponosen, da lahko pomaga pri izvedbi petletke. Za udarnika je sedaj proglašen že vdrugič.

Tovariš Pavčič Lado je s preprostimi besedami povedal, kako pri njih pojmujejo petletni plan.

»Povsod skušamo prištediti čimveč materiala, katerega bomo lahko uporabljali na drugih gradnjah. Vsakdo izmed delavcev dobro premisli, predna prežaga desko: saj prežagana deska ni več toliko vredna kot cela. In koliko žebljev prihranimo! Pokazati hočemo omahljivcem, ki govorijo, da ne bomo nikdar izvršili plana, da so se zmotili, kajti plana ne bomo samo dosegli, marveč celo presegli, ker vemo, kaj plan pomeni za nas!«

Ti delavci so podobni srečnim, preprostim otrokom. Nasmejani so tudi takrat, ko naletijo na težkoče in gredo s pesmijo preko njih. Njih volja je močna in so ponosni, da živijo in delajo v času veličastne gradnje domovine.

PRVOBORCEM ZA NAŠO PETLETKO

Kolektiv jeseniške železarne je proglasil 39 udarnikov in novatorjev

Na svoji proizvodni konferenci 13. avgusta, s katere so poslali kovinarji poziv na tekmovanje vsem železarnam v naši državi, je proglasil kolektiv jeseniške železarne 39 udarnikov in novatorjev, ki jih je rodilo novembrsko tekmovanje

Žnidar Mirko,
žebljar, je pri svojem poslu presegel normo za 33%.

Vister Gregor,
žebljar, je v zadnjih treh mesecih dosegel 28% presežek norme.

Knez Marija,
ročna zavijalka, je prekoračila normo v zadnjih treh mesecih za 40%.

Lah Marija,
ročna zavijalka, je prehitela normo zadnjih treh mesecev za 35%.

Lazar Vinko,
žebljar, je prekoračil delovno normo v maju, juniju in juliju za 33%.

Kozamernik Ivan,
žebljar, je presegel delovno normo za 33%.

Žen Ivan,
delovodja jeklovleka se odlikuje kot organizator enega najbolj kompliciranih obratov železarne. S svojim delom je že večkrat rešil proizvodnjo pred padcem ter je uvedel že celo vrsto novih iznajdb.

Mlakar Franc,
valjavec v hladni valjarni je namestil na ojačevalnem stroju vodilne koluti, s katerimi je ublažil grbančenje materiala ob ostrem robu stroja in s tem zmanjšal odpadek dragocenega materiala, ki je znašal prej 25%, na 5%. Z odpravo motenj je prihranil na času in povečal proizvodnjo.

Kalan Franc,
delovodja v šamotni opekarni, je izdelal poseben mešalnik za mešanje šamotnega materiala. Pri tem poslu so morali biti zaposleni prej 4 delavci, dočim zadostuje sedaj le ena sama moč. Z novim postopkom se je ublažilo tudi prašenje v delavnici. Njegova iznajdba nudi tovarni 150 tisoč letnega prihranka.

Žvan Janez,
vodja univerzal ogrodja, je s pravilnim in točnim ravnanjem pripomogel k dosegi planske proizvodnje ter dosegel pri mazilih 5%, pri valjanem materialu pa 10% prihranka. Njegov osebni doprinos v kolektivni posadi znaša 30% več kot doprinos ostalih delavcev.

Črv Matevž,
valjavec predproge in vodja menjalne skupine, je z racionalno in hitro menjavo proge skrajšal zastoj za 10%, uporabil pri menjavi že izrabljene ležaje in s tem prihranil na ležajih za 10%. Njegov osebni doprinos znaša 26% nad normo. Za delo je usposobil 3 novince.

Novšak Avgust,
zakladalec na lahki progi, je s svojo marljivostjo in hitro poslugo peči ter z vestnim nadzorom pri vlaganju kvalitet pripomogel k dosegi planske proizvodnje. Njegov osebni doprinos znaša 30% nad normo.

Mrak Franc,
vodilni valjavec lahkih prog, je s prostovoljnim delom pomagal še na ostalih delovnih mestih. S pravilnim vodenjem posade je pripomogel k dosegi planske proizvodnje. Sam je prekoračil normo za 25%.

Noč Andrej,
zanjkar in vodja menjalne skupine, je z racionalno in hitro menjavo proge skrajšal zastoj za 10%, pri menjavi uporabil že izrabljene ležaje in s tem prihranil na ležajih za 10%. Prekoračil je normo za 30%.

Nadižar Albin,
livni vodja v martinarni, je uvedel nov način lakiranja kokil. Nova naprava je trajne in medtovarniške vrednosti, ki prihranja več kot 100% materiala, znižuje proizvodne stroške in dviga kvaliteto.

Vengar Matevž,
orodni ključavničar in strugar valjev, je uporabil stare odpadke železa za izdelavo najrazličnejšega orodja, s čemer je pripomogel do nemotenega obratovanja v strugarni. Prekoračil je normo za 30%.

Mavec Janez,
zanjkar v žični valjarni, je 60%ni invalid, vendar prihrani dnevno pri materialu in času za 10%. S požrtvovalnim delom skrbi za dvig storitve in nudi možnost, da se novi kader na progi čimprej strokovno izvežba.

Pesjak Daniel
je vodilni valjavec na lahki progi. Z varčnim izkoriščanjem valjčnih naprav je prihranil 15% rezervnih delov in ležajev. Sam prekaša predpisano proizvodno normo povprečno za 35%.

Primožič Franc
je vezač v adjustaži. S svojo strokovno usposobljenostjo, marljivostjo in zavestnim delom je presegel pri vezanju železa predpisano normo za 25% pri ostalih delih pa za 20%.

Pavlin Franc in **Zupan Cvetko** vršita službo strojnih ključavničarjev v mehanični delavnici. S skupnim delom sta uspela izdelati nadomestek za takoimenovani »bremsit« (material, ki služi za zavore n. pr. pri žerjavih), ki smo ga doslej izključno le uvažali. Nadomestek je celo boljše kvalitete kot uvoženo blago.

Jakopič Jože,
vodilni valjavec in delovodja, je s svojo marljivostjo pripomogel k dvigu proizvodnje za 16.8% nad normo. Njegov osebni doprinos v kolektivu znaša 40% nad normo

Nadalje so bili proglašeni še naslednji udarniki in novatorji:

Hafner Marija, Kapus Amalija, Vidmar Ignac, Veindorter Jože, Stana Janko, Žen Jakob, Car Franc, Podlipnak Janez, Šorl Ivan, Horvat Barbara, Ravnik Janez, Brišar Ladislav, Ozebek Janez, Mohorič Anton, Šterk Jože ter inž. Knez Leon.

Ti tovariši in tovarišice, ki so si zaslužili častni naslov udarnika zaradi svojega pravilnega odnosa do dela, ki se je porodil iz njihove nove miselnosti, so predstraža v bitki svojega kolektiva za uresničenje plana.

★ ★ ★

★ ★ ★

Kultura in prosveta

Franjo Golob - akademski slikar

Dne 3. septembra 1941 je padel v Domžalah kot talec FRANJO GOLOB, slovenski umetnik, slikar, grafik in restavrator.

Rodil se je 5. aprila 1913 na Prevaljah. Staršem ni bilo lahko preživljati sedem otrok. Morali so po svetu — za kruhom. V Mariboru je dovršil osnovno šolo, v Ptuju pa dva razreda gimnazije. Nato se je izučil podobarstva in rezbarstva pri podobarju Zorattiju v Mariboru. Zatem je odšel Golob v Ljubljano, kjer se je na srednji tehniški šoli učil kiparstva pri Francetu Kralju. V letih 1932-33 je bil gojenec Umetno obrtne šole v Zagrebu. Istotam se je 1933. l. vpisal na slikarsko akademijo in jo dovršil 1937. l. Krajši čas je tedaj bival v Italiji. Leta 1939. je bil kot štipendist obiskoval konzervatorski tečaj na Dunaju.

Izrazno je bil Golob ekspresionist tako v grafiki kakor v slikarstvu. Zadnji čas se je vidno otresal ekspresionizma — socialni motiv pa je prej ko slej prevladoval v njegovih delih. Ljubil je kontraste. Sočne, polnokrvne barve. V grafiki je ustvaril umetnine, ki jim zlepa pri nas ne najdeš para. Tako fino izdelanih lesorezov dotlej naša grafična umetnost ni poznala. Lirik je, globok pesnik, — v vsakem svojem grafičnem listu podaja idejo.

Razstavljal je nekajkrat, prvič, še kot študent, 1937 v Celju družno s Šušmeljem. Hotel je približati umetnost naši vasi, — deželo, vaščana je ljubil vedno in jima je hotel posvetiti vse svoje sposobnosti. Z nežno ljubeznijo je bil navezan na kobansko zemljo, a predvsem na svojo rodno Koroško. Če je le mogel, je poromal tja gori, in se vračal od ondi osvežen, s polno skicirko motivov. Romal je križemkražem po tej deželi, le delno svobodni, — Koroška je bila zanj divno svetišče. Naj bo vsakemu izmed nas dano ljubiti svojo rodno grudo tako, kot jo je ljubil Franjo Golob!

Kot aktivni simpatizer Komunistične partije, je v letu pred vojno dvigal iz mraka zaostalosti na terenu kobansko in koroško ljudstvo, družno z naprednimi članicami Doma visokošolk Franje Tavčarjeve v Ljubljani. L. 1938. se je prijavil kot dobrovoljec za borbo češkoslovaškega naroda proti nemškemu fašističnemu imperializmu.

Kratek čas pred organiziranim odhodom v šumo so ga Nemci aretirali. Bil je uslužben v Siemensovem podjetju v Dravogradu, kamor se je bil začasno umaknil, težko čakaje bolj in bolj se bližajočega dne prostosti v okrilju svobodnih koroških planin . . . Pred fašističnim tribunalom je z vso odločnostjo izpovedal, da je Slovenec in da je ponosen na to, da je Slovenec. Drugačen Golob tudi ni mogel biti . . .

Boris Kranjc

PETNAJSTLETNICA RUŠKEGA LETNEGA GLEDALIŠČA

Petnajst let je preteklo, odkar je v Rušah »pod goroj« zapelo več kot 30 lopat in krampov in so si Rušani zgradili sami letno gledališče, ki je bilo takrat prvo v Jugoslaviji. Lepo je bilo, ko je v zeleni naravi pod košatimi smrekami, tik ob vznožju Pohorja pod rokami krepkih ruških kmetov, delavcev, študentov, kovačev, inženirjev, učiteljev, uradnikov in drvarjev nastajalo prvo letno gledališče, ki je postalo pozneje ponos Rušanov. Z nič manjšo vztrajnostjo, kakor so se ruški prostovoljci vrgli na delo pri gradnji gledališča, so začeli ruški igralci s študiranjem vlog. In na novo zgrajenem odru pod zelenim Pohorjem so se vrstile predstave: »Divji lovec« (1932), »Rokovnjači« (1933), »Deseti brat« (1934), »Voda« (1935), »Od pohorskih pavrov vam hočmo zapet« (1936), »Domen« (1937), »Miklova Zala« (1938), »Voda s planin« (1939), »Matija Gubec« (1940).

Med okupacijo je ruško letno gledališče počivalo. Okupator ni le izselil večino članov ruške gledališke družine, ampak je uničil tudi vse, kar bi spominjalo na slovensko kulturo. Oder in prostor za gledalce sta bila zelo poškodovana. Po osvoboditvi so Rušani takoj prijeli za krampe in lopate. Spet si videl na prostoru ruškega »amfiteatra« kmeta, delavca in inteligenta, ki so z združenimi močmi obnovili gledališče. Že leta 1945. so Rušani igrali »Izdajalca« in »Mater«, l. 1946. pa so na novo naštudirali »Matijo Gubca«.

Letos, za petnajstletnico ustanovitve, so Rušani naštudirali v Sornikovi predelavi Finžgarjevo »Našo kri«. Premiera je bila v nedeljo 24. t. m.

TISKARSKI TEDEN V CELJU
od 7. do 14. septembra 1947

7. do 14. septembra 1947. — Z razstavo, ki bo odprta ves teden, hoče delavstvo tiskarske industrije prikazati svoje delo v proizvodnji, kako se je vključilo v petletni plan, kako izpolnjuje svoje naloge v organizacijskem pogledu, na kulturno prosvetnem in fizkulturnem polju. V okviru tega tedna hoče z ostalimi, zlasti fizkulturnimi prireditvami, okrepiti povezavo med delavstvom grafične industrije Slovenije in delavstvom ostalih industrij, pomeriti z njimi svoje moči in si pridobiti skušnje in smernice za bodoče delo.

Sten-časi vzgajajo zavest

Naši sten-časi so le redko kje postali ogledalo mobilizacijskih nalog nekega kolektiva. Njihovi okvirji večinoma samevajo, ali pa so nabiti z raznimi okrožnicami. Kjer imajo sten-časi konkretne dnevne, tedenske in sploh aktualne naloge in se dotikajo razen splošnih pojavov še problemov dela, obvez, uspehov in kritike lastnega kolektiva, tam dosegajo svoj namen. Ljudje jih čitajo, se o njih razgovarjajo in z zanimanjem pričakujejo vsake nove številke.

Sten-časi prinašajo med drugim tudi literarno gradivo. To je bodisi zanimiva črtica, povest, pesem ali reportaža. Tudi to čitalce zanima, v kolikor daje pobude pri ustvarjanju novega človeka, v kolikor širi tako gradivo okrog sebe ljubezen do ustvarjanja, željo za izpopolnjevanje in sodelovanje ter mržnjo do sovražnih ljudi in pojavov proti delovnemu ljudstvu. Dva primera literarnega gradiva naj nam pokažeta vso veliko vzgojno važnost naših sten-časov.

Na sten-času Okrajnega ljudskega odbora v Trbovljah je bila objavljena med drugim tudi pesem z naslovom »Rudar«. Že naslov kaže aktualno temo, ki nam bo pokazala sliko herojev dela, njihovo veliko zalaganje pri ustvarjanju naše nove domovine, njihovo požrtvovalnost in zavest, vedrost, upornost in vero v zmago. Toda pesem navaja vse kaj drugega. Po kratkem uvodu ugotavlja, da rudar

»... koplje on premog, pač mnogo
že let,

zato pa bo moral predčasno umret.«

Zadnje tri kitice pa zajemajo sledeč motiv:

Ko da usoda tako je hotela,
rudarja smrt je zadela.
Na odru mrtvaškem trpin zdaj leži,
svetilka mu jamska ob zglavju brli.
Mirno počivaj v grobu rudar
in luč naj ti večna sveti vsekdar.
Odšel od nas zdaj za vedno si ti,
a doma se družina za tabo solzi«.

Ritem in slog spominjata na Aškerca. Morda se ravno radi razmeroma lepe oblike in dobrega ritma skriva v pesmi vsa odmaknjenost od življenja. Sploh opažamo danes dokaj gost pojav napačnega pojmovanja kulturnosti, kar je morda res tudi delni vzrok, da sten-časi ne zaživijo polnega življenja. Kar napišemo, se nam zdi, da mora biti zaviti v poplavo lepih oblek. Radi te zlepotičenosti, radi barve, rime ali ritma pa ne polagamo dovolj važnosti na vsebino, na idejnost in na okus. **Mesto da bi v preprosti obliki dali jasno in preprosto vsebino, da bi osnovno tematiko in perspektivnost zajeli v lepi besedi, iščemo figur in zlepotičenih besed in pozabljamo na idejo.** Ko se je na primer trboveljski rudar, ki je stopil prvič v jamo, lepo nedeljsko oblekel, pa so ga tovariši podražili, če je namenjen k maši, odrezal z jasno dobro zadeto besedo: »Saj to je res, danes je moja maša!«, ali ni s tem mnogo več povedal tovarišem, kakor marsikatera srednja pesem?

Res je sicer, da nimamo dovolj virov in zgledov za sodobno tematiko v stari literaturi, teh pa tudi ne moremo črpati iz knjig. Stari načini kapitalistične dobe so tudi v literaturi skušali razdvajati delavca. Pesmi so imele svoj progresiven pomen v toliko, v kolikor so ga zaktivizirale za razredno borbo. Velik del stare literature pa ga je nasprotno zavajal v brezperspektivnost, v pasivnost do dela in življenja, pri čemer je naraščalo njegovo sentimentalno pasivno razpoloženje in prehajalo v vero v nekako usodo, kakor vidimo to tudi v pesmi »Rudar«. Vse to je vodilo še dalje v brezidejnost in brezperspektivnost, da si brezupno preklinjal življenje in družino, na drugi strani pa si zapadal v miselnost o nekem blaženem onostranskem življenju, o večnem plačilu in blaženosti na onem svetu, dočim se bodo žena in otroci solzili za teboj itd.

Tekmovanje, udarništvo, herojstvo rudarjev, ki hočejo doseči z manjšo fizično silo večji delovni učinek, ko se trudijo za zboljšanje in olajšanje življenja, primerja »pesnik« s kapitalistično metodo dela, »zato pa bo moral predčasno umret«. Njihovo življenje imenuje bedno«, in je »železna kletka«, vedno jih spremlja »slutnja smrti«, dokler nazadnje usoda ne položi »trpina« na mrtvaški oder, kjer mu svetila večna luč in ga objokuje družina.

Ne vem, kaj bi rekli trboveljski rudarji k tej pesmi. Njihovo delo in njihove besede so preproste, trde in resnične. **Udarniki, novatorji in borci so, agitatorji in graditelji, njhova vera ni usoda, njihova vera je v borbi za novega človeka — zmagovalca.** Med njimi je cela vrsta tematik, ki so vredne, da so obdelane v pesem. Toda treba je predvsem poznati njihovo delo, njihove težave, borbe in uspehe, treba je poznati njihovo notranjo zavest v nujen življenjski razvoj. **To njihovo idejnost in perspektivnost predelati v pesem, je velika naloga, ki jo lahko izvrši samo človek, ki ima v sebi trdno idejnost, ki pozna vedrino in radost ustvarjanja, pa tudi človečnost in tragičnost v pravem odnosu.** Prav zaradi tega, ker vsebuje »Rudar« te kapitalistične usedline, nam je danes reakcionaren, goji zavestno ali nezavestno težnjo, da bi rušil rast moralnih svojstev novega človeka. V rudnikih pa vsak dan dela na stotine rudarjev, ki bi jim pomenil odvzem njihovega strokovnega dela, odvzem vsega smisla v življenju. Težko se bore pri delu za nove uspehe, toda ko bi to delo izgubili, bi izgubili osnovo življenja, vero v sebe in družbo, vso svojo trdno in zvesto predanost in zavest.

V Stražišču pri Kranju je ob zaključku normirskega tečaja napisala tov. Kaltenetar Marija članek za sten-čas. Tovarišica preprosto navaja v članku svoje nedostatke. Ne zaupa sebi, vstop v tečaj ji je trnjeva pot, predizobrazba ji je ovira za polet, čuti se »med zadnjimi« itd. In ravno ta kritičnost, preprostost in morda pretirana občutljivost je pokazala, da naši ljudje tudi brez nekih posebnih osnov ustvarjajo okoli sebe posebno vzdušje, ki nas privlačuje zaradi svoje zvestobe in poštenosti. Takole piše:

»Po poklicu sem navijalka, za kar imam veselje. Ves trud sem vložila v to, da sem postala dvakrat udarnica. Ker je uprava uvidela, da imam zanimanje za delo, me je hotela poslati v normirski tečaj. Zelo sem se tega branila ter sem hotela to na vsak način preprečiti. Slednjič sem se le podala na trnjevo pot.

Tovariši in tovarišice, že prvi dan, ko smo se seznanili, ste uvideli, da sem imela najslabšo predizobrazbo izmed vseh tečajnikov. Zelo težko sem vstopila v vaše vrste. Prve dni sem izgubila vse upanje, da postanem kdaj normirka. Ko pa smo zaključili učenje, sem uvidela, da sem tudi jaz precej pridobila v tečaju, čeprav sem bolj pri zadnjih. Toda ocenila me bo komisija pri izpitu.

Čeprav še ne vem, kakšen bo zaključek tečaja, se zahvaljujem vsem instruktorjem, ki so vložili precej truda v to, da v resnici nekaj postanemo. Zahvaljujem se vsem tovarišem in tovarišicam, s katerimi smo skupaj odpravljali svoje napake. Prav posebno hvaležna vodstvu tovarne Tekstilindus, da ni odstopilo od svojega predloga in me je poslalo v tečaj. Šele danes namreč uvidevam, da so edino pravični normirci tisti, ki bodo s postavljanjem norm dosegli nove uspehe delavskega razreda.«.

To sta dva članka in dve osnovni razliki. V prvem je polno »lepih besed«, v drugem pa skromno dekle s preprostim, zvestim srcem pripoveduje zgodbo o sebi. Ne pozna ne ritma, ne rime, pozna pa smisel in zavest, pozna zvestobo, razmišlja o pravičnosti in uspehih, hoče izobrazbe in napredka, bori se za naše in svoje življenje in nas s tem z novo silo priteguje v novo delo.

Ljudje stoje pred sten-časi, jih čitajo, o njih razmišljajo, ali pa jih sploh ne bero. Mi vsi, ki jih pišemo, **urejamo ali čitamo, moramo biti budni in vztrajni, kajti naše življenje ima globok smisel v brezmejni predanosti, visoki idejnosti in karakternosti, ki se odražajo v naši ljubezni do krajev, zemlje, dela, razvoja, ljudstva in družbe.**

Jože Zorn

Nove knjige

Izšel je 4. snopič revije „Gore in ljudje"

ki je glasilo Odbora za planinarstvo in alpinistiko pri FZS. Obsega številke 6., 7. in 8. in je zelo pestre vsebine. Naroča se pri Upravi revije v Ljubljani, Tabor 13, dobite jo pa tudi v vseh knjigarnah in večjih trafikah. Celoletna naročnina 100 din, cena 4. snopiča 30 din. — Na zalogi so tudi vse do sedaj izišle številke »Planinskega vestnika«.

Anatolij Loginov:

Moskva - središče socialistične kulture in znanosti

»Množica neizobraženih priseljencev je navalila v Moskvo in onemogoča vsa prizadevanja mestne uprave, da bi pregnala mrak nevednosti iz prestolnice,« — se je pritoževala moskovska uprava.

Toda to je bil samo formalni izgovor. »Mraka nevednosti« niso niti skušali pregnati.

Veliki moskovski tovarnar, reakcionar Rjabušinski, se je mnogo bolj odkrito izrazil:

»Delavci so živina,« je nekoč rekel, »in Rimljani so bili pametni, da so jih imeli za sužnje. Ali je potrebno, da se česa uče? Kvečjemu, da se nauče pisati, da bodo koristnejši v tovarni. Če se bodo hoteli učiti še česa drugega, naj jih začno streljati in obešati brez prizanašanja.«

»Deklaracija prava« gospoda Rjabušinskega ni bila samo prazna fraza. Evo, kaj pripovedujejo stari delavci tovarne »Srp in kladivo«:

»Današnja tovarniška mladina dostikrat vprašuje nas stare delavce, ki dobro pomnimo dobo Gužona (lastnik tovarne v carističnih časih), kako smo se, mi stari učili?

Naduti inozemski mojstri so bili v tistih časih naši profesorji, klofute pa so bile naša predavanja in šolanje.

Vsak tretji mora biti tepen, — po tem in podobnih pravilih so »vzgajali« Gužonovi mojstri. In tako smo se morali učiti skrivaj.«

Mnoge mlade delavce, stare 19 do 20 let, so v tovarni smatrali za »vajence« zato, ker so vajenci dobivali po 60 kopejk dnevno. To je zelo koristilo Gužonu, ker so vsi ti odrasli vajenci opravljali najtežja dela in se ni nihče brigal za njihovo izobrazbo.

Če pogledaš stare izplačilne liste Gužonove tovarne, opaziš pod imeni delavcev same križe. Ti križi povedo, da je bilo polovico delavcev v tistem času nepismenih. A tudi druga polovica ni bila dosti na boljšem od prve.

»Ste v tistem času imeli inženirje, ki so izšli iz delavskih vrst? — »Kje neki. Lažje bi prišla kamela skozi šivankino uho, lažje bi otrok dvignil težak železni drog, kakor pa da bi delavec postal inženir — v tistih časih.«

Leta 1910 je moskovska mestna uprava razposlala štirideset tisočem staršem učencev osnovnih šol anketo: če želijo šolati svoje otroke in do katerega leta.

Nad devetdeset odstotkov staršev je odgovorilo: »Seveda želimo, da se naši otroci šolajo, če bo učnina takna, da jo bomo zmogli.« Ljudstvo je bilo zelo željno znanja, to pa so jim preprečevale velike, nepremagljive ovire: materialna odvisnost in razredne omejitve pri sprejemu v srednjo šolo.

Učnina v srednjih šolah je bila tolikšna, kakor trije ali štirje celomesečni zaslužki delavcev, posebej pa je bilo treba še plačati stroške za šivanje dijaških uniform, ter drage učne knjige in zvezke.

Dobro je znana uredba carističnega ministra prosvete, ki je prepovedal, da bi se sprejemali v gimnazije »otroci kuharic«, to je otroci ročnih delavcev, služiteljev in peric.

»Za sinove revežev,« tako je določala ta uredba, »sploh ni potrebno, da se šolajo v srednjih in višjih šolah.«

Rusko ljudstvo je bilo vedno bogato na talentih, ljudje so bili željni znanja ter je en del vedno kljub vsemu obvladal vse zapreke, ki jih je umetno zgradila reakcionarna družba.

Toda nad njihovim življenjem je kakor teža milijon pudov* visel sistem zatiranja, ki je pritiskal in uničeval talente.

Ruski novinar V. Giljarovski je opisal v svojih beležkah o stari Moskvi naslednje primere:

»Vse obiskovalce dijaške razstave v Slikarski šoli je navdušila slika »Mrtvo jezero«. Lepa in žalostna slika: kamnita puščava krvava od sončnih žarkov in mrtvo jezero sredi nje v barvi strjene krvi.

Njen avtor je bil siromak, razcapanec, učenec Žukov.

Žukov je razstavil še eno sliko, in sicer alegorično podobo »Po potopu«. Slika je prikazovala Noetovo barko, ki je nasedla na skale. Za to sliko mu je profesorski zbor določil prvo nagrado, ki je znašala 50 rubljev.

Izkazalo pa se je, da Žukov nima pravice do tega denarja, ker so se nagrade dodeljevale samo učencem, ki so plačevali učnino, on pa je bil zunanji učenec.

Profesor Stavicki, ki je bil njegov razrednik, je pripovedoval o Žukovu: »To je biser naše šole.«

In ta biser je propadel.

Žukov je živel v neverjetni bedi, stradal je, spal je pri nekem kočijažu. Upanje, da si bo pomagal s šolo, se ni izpolnilo in umetnik je v obupu izvršil samomor.

Pred nekaj leti je v sovjetsko knjižno založbo prišel stari invalid S. I. Bjelakov. Prinesel je obsežen rokopis, svoj prevod Homerjeve »Odisejade« Predstavniki založbe so vprašali starca, od kdaj se ukvarja s književnim delom in kaj je prej delal.

Bjelakov je povedal, da je kot dvanajstletni deček prišel z dežele, živel v mestu v veliki revščini ter se končno sam naučil abecede. Delal je kot vajenec pri pečarju, v prostem času pa je bral knjige. Ko je postal kvalificirani pečar, je popravljal in gradil peči v gosposkih hišah.

»Sram me je bilo ko sem jih slišal med seboj francosko govoriti, pa jim nisem nič razumel,« je pripovedoval starec.

Ponoči se je začel sam učiti tujih jezikov ter se je brez kakršne koli pomoči naučil grščine, latinščine in francoščine. Prvi svoj prevod je pečar nesel Suvorinu, znanemu založniku v carski Rusiji.

Toda vratar ga ni pustil v hišo.

Takšnih primerov uničenih življenj in talentov je mnogo poznala stara Moskva in stara Rusija.

V Sovjetski Moskvi, kakor v vsej državi, obstoja dovršen sistem šolanja od najnižje do najvišje stopnje.

Državljani Sovjetske zveze imajo vse pravice do izobrazbe. Te pravice so zajamčene s splošnim obveznim osnovnim šolanjem, ter z brezplačnim šolanjem v srednjih in visokih šolah ter s sistemom državnih stipendij, ki so jih deležni učenci višjih šol.

Leta 1917 je bilo v Moskvi približno 400.000 nepismenih. Sovjetska oblast je že v prvih dneh revolucije začela odpravljati to zapuščino stare družbene uerditve. V podjetjih, v delavskih krogih, v domovih — povsod so začeli s poukom odraslih, mož in žena, ki si v svoji otroški dobi niso mogli pridobiti osnovne izobrazbe.

Želja po učenju je bila tolikšna, da so odrasli, dostikrat že priletni ljudje, ne le niso sramovali učiti abecede, ki so jo že davno znali njihovi sinovi, temveč so bili celo ponosni na to, da lahko ne glede na svoja leta po zaslugi države, nadomestijo to, kar so zamudili.

V letih prve in druge petletke se je v Sovjetski zvezi naučilo čitati in pisati nad 40 milijonov odraslih ljudi.

Z uvedbo obveznega šolanja otrok so bili odpravljeni izvori nepismenosti odraslih. Tečaje za nepismene so postopoma zaprli, ali pa so jih spremenili v večerne srednje šole.

V večini podjetij v glavnem mestu obstoje celi znanstveni kombinati, kjer se delavci in nameščenci lahko poslužijo svojih pravic do splošne in specialne izobrazbe ter se strokovno usposobijo.

Po dovršenih začetnih tečajih, nadaljujejo pouk v večernih tehniških šolah, ki jim poleg splošne izobrazbe nudijo tudi potrebno strokovno znanje vsega, kar jih veseli.

Med učenjem se v njih vzbudi želja da se globlje seznanijo s tehniko svojega dela, da se seznanijo z različnim načinom življenja človeške družbe in da to znanje zajamejo čim širše, globlje in temeljiteje.

Pouk je brezplačen ter se vrši po končanem delu, ne da bi odvajal delavce od njihovega dela v proizvodnji.

(Nadaljuje se.)

* pud — nekaj nad 16 kg (op. prev.).

Fizkultura

Kdo bo odnesel prvenstvo na Balkanijadi

V Ljubljani bomo 5 .septembra t. l. pozdravili tekmovalne vrste vseh balkanskih držav, ki se bodo pomerile v orodni telovadbi.

Balkanijada ima za nas poleg velikega fizkulturnega tudi politični pomen. Demokratične balkanske države, ki so se skupno borile za svobodo in neodvisnost ter mirno izgradnjo, bodo s to tekmo poudarile ne samo kulturno in politično, ampak tudi sodelovanje na fizkulturnem polju.

Našim tekmovalcem je Fizkulturna zveza Jugoslavije omogočila temeljit trening za to težko preizkušnjo. Po razgovoru, ki smo ga imeli s tov. Primožičem, bivšim svetovnim prvakom v orodni telovadbi, udeležencem mnogih mednarodnih nastopov in tekmovanj, bodo našo moško vrsto sestavljali naslednji: prvak na izbirnih tekmah je bil Ljubljančan Longyka, ki z ozirom na svojo vsestranost upravičeno vzbuja nade. Grilc je star rutiniran mednarodni tekmovalec, ki nikdar ne odpove in isto velja tudi za Vadnova. Janež nam kaže telovadbo, ki meji na pravo umetnost. Temperamentni Kujundžič, ki se je nekoliko poškodoval in zaradi tega na izbirnih tekmah ni sodeloval, ima dolge vaje, polne težkih prvin. Jelić Drago in Jelić Ivica, brata Zagrebčana, sta skoraj enakovredna. Beltežar, prav tako Zagrebčan, je telovadec, ki nikdar ne odpove. Vendar je naša vrsta izredno homogena, tako da ne moremo reči, kdo bo najboljši in kdo najslabši. Dobro organiziran trening jim je omogočil, da bodo dali od sebe vse najboljše.

Po nastopu naših telovadcev v Budimpešti, bi si za prvenstvo ne smeli delati prevelikih nad. Vendar, če pogledamo naše telovadce danes, vidimo, da so jim sistematične vaje, koncentriranost in življenje v krogu samih telovadcev toliko pomagale, da bodo na prvenstvu Balkana lahko mnogo več pokazali kot so v Budimpešti. Balkanijada nam pa služi obenem tudi kot priprava za olimpijado leta 1948 v Londonu, za katero bo potrebno trdo in smotrno delo, če bomo hoteli nastopiti enakovredno telovadbo, kot smo jo pokazali na preteklih mednarodnih nastopih.

Slovenci bomo imeli priliko videti in občudovati telovadce mednarodnega slovesa, obenem pa bomo lahko pozdravili v svoji sredi zastopnike demokratičnih balkanskih držav.

II. zvezno tekmovanje letalskih modelov

V dneh od 14. do 17. avgusta se je vršilo v Ljubljani tekmovanje letalskih modelov, ki je pokazalo velik napredek letalskega modelarstva v Jugoslaviji. Številni novi modelarski državni rekordi so drugi dokaz visoke strokovne izobrazbe in tehnične dovršenosti modelarskega kadra, ki se v novih tečajih in šolah vedno bolj izpopolnjuje in narašča.

Posebno v zadnjem letu so naši modelarji bogato razširili svoje vrste in pokazali smisel za konstruiranje in izgradnjo novih modelov, ki so jim prinesli na letošnjem državnem tekmovanju lepe uspehe in rekorde. Lično in natančno izdelani mali modelčki so v svojem letu osvojili marsikaterega mladega gledalca.

Ugodno vreme je modelom omogočilo, da so krožili v zraku tudi nad pol ure ter tako dosegli nove državne rekorde, ki niso slabši od mednarodnih. Tekmovanje je bilo težka preizkušnja za naše modele in obenem športno-letalska prireditev, ki je privabila nove mlade letalce. Borba med posameznimi modelarji, kakor tudi reprezentancami republik, je bila ostra, saj so se vsi vse leto pripravljali na to medrepubliško srečanje.

Rekordi, ki so jih dosegli in presegli na II. zveznem tekmovanju letečih modelov, so za naše športno letalstvo velikega pomena. Model na pogon z Diesel motorjem, delo tov. Breznikar Rada iz ekipe Mladinske proge, je postavil nov jugoslovanski rekord, leteč v močnem termičnem vzgorniku 24 minut in 2 sekund. Na to pa je izginil tekmovalni komisiji izpred oči in poletel v oblake. Tomič Dragan, iz srbske modelarske ekipe je s svojim jadralnim modelom svobodne gradnje prekosil že letos postavljeni rekord in ga povišal prvič od 14 na 18 minut, naslednjega dne pa že na 27, kar je najlepši športni elan, prikazan na tem tekmovanju.

Modelarska ekipa iz LR Srbije, ki je letos zmagala, se je proslavila tudi z novim jugoslovanskim modelarskim rekordom, ki ga je postavil model Presel Emila, zgrajen po predpisih mednarodne letalske federacije (F. A. I.) na pogon z gumijevo vrvico. Novi rekord znaša 34 minut in 30 sekund, spada med svetovne rezultate in je pokazal visoko kvaliteto našega modelarskega športa.

V kategoriji modelov na gumijev pogon svobodne gradnje je član tekmovalne ekipe z Mladinske proge tov. Žigiča Džordže dosegel nov rekord. Njegov model se je obdržal v zraku 11 minut, 23 sekund ter tako prekosil lanski rekord, ki je znašal komaj 55 sekund. Uspehi modelarjev v posameznih ekipah so dosegli naslednji vrstni red:

LR Srbije 32,212 točk, ekipa z mladinske proge 27.920, LR Hrvatske 19.259, LR Slovenije 17.358, Bosne in Hercegovine pa 3606 točk. Najboljše ekipe in modelarji so prejeli darila, ki so bila razdeljena po tekmovanju.

Tekmovalci so naslednji dan odpotovali na Bled, odkoder so se ponosni nad svojimi uspehi in polni novega delovnega poleta vrnili v svoje ljudske republike, kjer bodo z delom nanaljevali in ustvarjali nove letalske modele, ki bodo proslavili naše modelarstvo in vse športno letalstvo nove Jugoslavije.

J. C.

Skupin jadralnih modelov

Skupinsko tekmovanje sindikalnih fizkulturnih aktivov bomo zaključili 1. septembra 1947

Vsem sindikalnim svetom so bila poslana navodila, kakor tudi ves propagandni material za skupinsko tekmovanje sindikalnih fizkulturnih aktivov, ki ga bomo zaključili 1. septembra t. l. Na to tekmovanje smo sindikalne fizkulturne aktive opozorili že meseca februarja t. l.

Po zaključnem tekmovanju naj nam sindikalni fizkulturni aktivi takoj pošljejo »preglednе« tabele, da bomo lahko pristopili k Republiškemu tekmovanju, ki mora biti zaključeno do 20. septembra. Trije najboljši sindikalni fizkulturni aktivi iz Slovenije bodo pripuščeni k tekmovanju za prvenstvo industrijskih podjetij in kombinatov FLRJ.

Kako je v Sovjetski zvezi

L. Livšič:

Delavske stanovanjske hiše

Na kongresu sindikata delavcev premogovne industrije zapadnih krajev ZSSR sem srečal rudarja Petra Piljugina, s katerim sem se preteklo leto spoznal v Donbasu. Hišo so mu zažgali Nemci in zato je živel s svojo družino v eni sami sobi. Ko sva se po končanem kongresu razgovarjala, je Piljugin rekel:

Med drugim, mi lahko tudi čestitate, kajti vselil sem se v svojo, novo hišo, ki ima prostorne svetle sobe, kuhinjo in shrambo. Poleg hiše se nahaja precejšnje imetje. Sadj rstvo je moj najljubši posel. Že pred vojno sem imel zelo lep sadovnjak, toda Nemci so mi ga uničili.

Na moje vprašanje, koliko je izdal za gradnjo hiše, je Piljugin odgovoril: — V banki so mi dali posojilo — 10.000 rubljev, ki jih moram vrniti v roku 10 let. Mesečno odplačujem po 85 rubljev. Ker zaslužim mesečno 4000 rubljev, predstavlja odplačilo za hišo zelo majhno vsoto. Istočasno se je vselilo v nove hiše še 9 rudarjev, približno 50 rudarskih družin pa si jih dograjuje.

V Sovjetski državi dobi vsak delavec ali nameščenec, ki se odloči, da si sezida hišo, veliko pomoč od države. Zemljo dobi brezplačno, pa tudi potrebno posojilo. Posebno velike privilegije imajo delavci na Uralu in Sibiriji; tu lahko kupijo tudi gotovo hišo na dolgoročno odplačilo. Vsak delavec odplačuje za dograjeno hišo mesečno največ 5 % od svojega zaslužka.

Graditeljem lastnih hiš nudijo veliko pomoč tudi sindikati. Pri mnogih sindikalnih podružnicah so ustanovljene komisije za gradnjo hiš posameznikov. V komisiji so delavci, inženirji in sindikalni funkcionarji. V rudniku štev. 17 v Donbasu sem se seznanil z delom take komisije; komisija sindikalne podružnice tega premogovnika pomaga rudarjem, da dobijo posojilo v državni banki.

V preteklem letu si je sezidalo hiše 70.000 delavcev, nameščencev in inženirjev. Letos je za gradnjo lastnih hiš delavcev in nameščencev odobrenih dvakrat več sredstev kot v letu 1946.

Na pobudo komisije je gradbeni oddelek začel izdelovati strešne konstrukcije, vrata in kovinske predmete, ki so potrebni pri gradnji hiše. Uprava premogovnika, ki je sprejela predlog komisije, je odobrila, da gradijo stanovanjske bloke s primešavanjem premogovnega prahu med cement, ki so ga prej dovažali iz drugih mest. Uprava rudnika je dala na razpolago tudi nekaj kamionov za prevoz gradbenega materiala. Z vsem tem so se stroški zidanja zmanjšali.

V bližini sovjetskih tovarn, premogovnikov in izvirov nafte naselja hitro rastejo. Letos se bo preko 100.000 družin delavcev in nameščencev vselilo v lastne hiše. Poleg tega pa bodo dobili sto tisoči sovjetskih delavcev stanovanja v hišah, ki jih gradijo državne ustanove in podetja.

Delavske stanovanjske hiše v Sovjetski Zvezi

Na progi se odpira razgled v neznani svet

»Mi gradimo progo — proga gradi nas.« To geslo, ki ga srečujemo na vsej mladinski progi Šamac—Sarajevo, ni samo geslo, to je dejstvo, opisano s šestimi jedrnatimi besedami, v katerih se je zgostila slavna zgodovina veličastne gradnje proge, ki bo osrednja žila za utrip bodočega jugoslovanskega gospodarstva in bohotne rasti njenega graditelja — naše mladine.

»Mi gradimo progo« — s tem stavkom se začenja povest o mladincu, ki je tedaj, ko je na Savskem mostu montiral železno konstrukcijo, ali tekal s samokolnico po nasipu pri Doboju, ali kopal temelje za opornike mostu v strugi Bosne, ali prisluškoval detonacijam v zatohlem predoru pri Vranduku ali pri Lašvi, razbijal s krampom skale, našel svoj bodoči poklic, za katerega je že kot brigadir napravil prvo prakso. Ta povest se bo nadaljevala še potem, ko bomo našli nekdanjega brigadirja kot zrelega strokovnjaka tam, kjer bo domovina potrebovala svoje najbolj sposobne in predane ljudi. Ti geometri, stavbeniki, minerji, inženirji bodo med svojimi spomini hranili značko z mladinske proge.

»Sedaj smo se prepričali, da ne gradimo samo mi progo, temveč da tudi ona gradi nas,« mi je pisal udarnik II. ljubljanske brigade, ki je pri Doboju naskočila nasip. Povest o volji mladincev, ki je jeklenela v boju s trdo naravo, ki niso odnehali ob trdovratni skali, ko jih je bičal deževni pljusek in žgalo sonce, ki v svojem zanosu niso šli k počitku, ko jih je zamenjala spočita četa, ampak so ji napovedali tekmovanje in — zmagali!

Razpoloženje, kakršnega si srečaval ne v eni, temveč v stotinah brigad od Šamca do Sarajeve po takih hudih naporih, ki se zde človeku, da so posrkali vse telesne in duševne sile, je preprosto in najbolje izrazil kmečko dekle, bjeljinska brigadirka, ki je sedeč v opoldanski pripeki ob cesti pred želeškim kamnolomom odvrnilo na vprašanje:

»Kako si, drugarice?«

»Danas najbolje!«

»Zašto baš danas?«

»Jer smo postali udarna.«

Volja in odpornost človeške narave sta se tu kosali s prirodo in zmagovali. In spremljala ju ni utrujenost, temveč ponos in zanos, zdaj prešerna, zdaj spet spokojna vedrina duha. Tista vedrina, ki je taborišča brigad spreminjala v živahen panj delovnih čebelic, ki so čistile in ribale, postavljale mlaje, sadile gredice, risale in slikale, poslušale predavanja, razpravljale o politiki, obiskovale krožke, pele in igral, vriskale in plesale kola ob tabornih ognjih in v trdem delu, vnetem učenju in prešerni zabavi skovale takšne vezi tovarištva, da »Kajuhovi« brigadni bolničarki Mariji ob slovesu z osemnajstorico, ko so jo klicale druge dolžnosti, izvilile solze.

*

Moštvo sleherne brigade je bilo nekako v enem mesecu zdesetkano. Brigadirji in brigadirke so odhajali v nove setave, zbrane iz vseh brigad, ki so prihajale iz mest, tovarn in vasi iz vse Jugoslavije, v tečaje, v katerih se v tesnem sožitju in delu ni kovalo le bratstvo in edinstvo jugoslovanskih narodov, temveč se je oblikoval tudi nov prosvetni in strokovni kader. Moj pregled še zdaleč ne bo zajel celo vrsto tečajev, če naštejem nekaj takšnih specialnih brigad: bibliotekarsko, administrativno, za mladinske voditelje, zborovsko, diletantsko, ekonomsko in kuharsko za vodje menz, vrtnarsko, fizkulturno, avtomehanično, radio - amatersko, športno brodarsko in jadralno letalsko, ki so v teh posebnih sestavah poleg predavanj iz politike, zdravstva, higiene, poljedelstva in živinoreje ter predvsem v analfabetskih tečajih bogatile zaklad znanja delavske in kmečke mladine vseh jugoslovanskih narodov.

»Nihče ne sme s proge domov, ne da bi znal pisati, brati in računati!« — Tudi to nalogo so izpolnili ob skupnih naporih z učitelji, ki so sledili svoji delovni mladini v Bosno. Uspeh: v 52 brigadah z okrog 10.000 brigadirji je bilo na področju V. sekcije pri Žepčah 12 analfabetskih tečajev, v katerih se je usposobilo 406 nepismenih brigadirjev v cirilici ali latinici ali celo v obojem.

Biti brigadir specialnih brigad, je v splošnem pomenilo, biti najboljši med najboljšimi. Na progi so delali le eno uro manj, kakor brigadirji ostalih brigad. Po kratkem oddihu so sedli v senco pod drevje in uprli oči v šolsko desko. Med njimi se ni pojavljala poredna negajivost navadnih šolarjev med učnimi urami. Zaverovane oči so potovale od deske do predavatelja. Potem so se zbirali v študijskih krožkih. Včasih je misel Bosanke ali Hercegovca, Šiptarja ali Makedonca, nevajena skokov od črke k besedi, od številke k številu, le s težavo sledila pojmom. Včasih so si ob stolpcih številk za seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje malodušno brisali potne kaplje s čela. Marsikateri globok vzdih se je utrgal v tišino. Toda šlo je in uspehi so bili presenetljivo dobri.

Njihovi učitelji, prepričani, da se dajo vsaki možgani potegniti v vrtinec razmišljanj, ko jim uspe razkriti lepi, nesluteni svet znanja, so z zadovoljstvom ugotovili, da jim je to uspelo. S tem pa so svoj namen dosegli. Potem je šlo samo od sebe: slast po znanju je poslej premagovala vse težave. Nič slabši zaveznik uspeha ni bila zavest tečajnikov, da se bodo vrnili v domači kraj, v katerem bodo ljudem, zaprtim v njihov majhen svet, pomagali odpirati pogled v prostrani, nepoznani svet.

Ta zavest se je posebno občutila v bibliotekarski brigadi. V grobni tišini so opravljali tečajniki pismeni praktični izpit o vodstvu knjižnic. Ko so oddali naloge, jih je popadla mrzlica, v kateri so jim misli blodile okrog komisije, ki bo ocenjevala njihove naloge.

Uboga komisija, ko se je vrnila med nje k večerji!

Nobenemu brigadirju ni bilo do večerje, po kateri so sicer slastno segali in tudi nobenemu članu komisije je niso privoščili, dokler niso enemu ali drugemu vsaj z dobrohotnim nasmeškom izdali izida. Kaj je nestrpnost našega maturanta proti nestrpnosti Dalmatinca, Bosanca, Hercegovca, Makedonca, ki je pričakoval razsodbo komisije nekako tako, kakor da mu gre za glavo! Pa je imel prav, saj je šlo še za več! Šlo je za to, da je tu ob knjižnih zakladih in ob razlagah osnovnih pravil vodenja knjižnic prevzemal hkrati z odgovornostjo tehničnega vodje makrajevnih in obratnih knjižnic tudi odgovornost širitelja in čuvarja tistega bogastva, o katerem so spoznali, da je toliko vredno kot vsi rudniki! In da so rudniki mnogo vredni, so spoznali tu.

*

Pa še dalje so grebli v svet kulture. V »zborovski« brigadi so napravili bodoči zborovodje skok od navadne črke do note, prej pa večina niti vedela ni, da moreš tako kot lepo povest tudi pesem prebrati iz knjige. Med njimi je bilo mnogo odličnih talentov. Res, da se v »diletantski« brigadi niso zbrali sami bodoči asi ljudskih gledališč. In vendar je kmečkemu fantu iz Kosmeta, ki gledališča še nikoli ni videl in tudi sicer ni pokazal posebne nadarjenosti za igro na deskah, žarela z obraza taka ljubezen do nje, da jo bo gotovo tako ali drugače približal svoji samotni vasi v Kosmetu. Kaj za to, če mu je ljubljanski profesor s preveč učenimi razlagami o postanku in razvoju teatra prej zmešal kot razbistril pojme o tem, kdo sta bila Shakespeare in Molière in kaj so bile pasionske igre! Nič za to, če je učeni beograjski bibliotekar za kratek čas vodil svoje učence po preveč strmih lestvicah univerzitetnih študijskih knjižnjic, dokler ga ni zamenjal knjižničar, ki je bolje razumel svoje poslanstvo in je odrešil razgrete glave, ki z nepopisanih tal niso mogle z enim skokom v vrtoglave višine! Seme, ki so ga sejali dobri sejalci, je padalo na plodna tla.

»Borba na omladinskoj pruzi« je časopis, ki ga mladina sama piše, ureja in tiska na progi. V njej in z njo se oblikujeta tudi naš novi novinar in dopisnik »Borba« in proga oblikovali le zelenca novinarske stroke, Jurčka v spretnega urednika in za izrazi tipajočega brigadnega dopisnika, Dragico v stalno sodelovko »Delavske enotnosti«. Z mladinske proge se bodo razkropili po vsej državi številni brigadni dopisniki, ki se zavedajo, da sta njihova prva dolžnost: resnica in točnost poročil. Oni vedo, da le takšno snov potrebuje resnično demokratično časopisje in da bo le taka snov vzgajala bralce v nove ljudi, nove, boljše družbe.

*

In koliko zgodb o človeku se bo nekoč začelo s stavkom: »Bilo je na mladinski progi Šamac—Sarajevo l. 1947 . . .,« zgodb o mladincu, ki je na progi trdil telo, voljo in duha za pohod v srečnejše dni!

Nina

Spominski dnevi v septembru

1. IX. 1286. V slovenskem jeziku umeščen na Gosposvetskem polju grof Majnard za koroškega vojvodo.
1. IX. 1928. Začetek prve petletke v SZ.
1. IX. 1939. Nemčija napadla Poljsko. — Začetek druge svetovne vojne.
2. IX. 1942. Ustanovljene Gubčeva, Cankarjeva in Šercerjeva brig.
4. IX. 1834. Rojen Fran Erjavec v Ljubljani.
4. IX. 1852. Rojen pisatelj Janko Kersnik na Brdu pri Lukovici. Umrl 28. VIII. 1897 v Ljubljani.
6. IX. 1930. V Bazovici pri Trstu ustreljeni Ferdo Bidovec in tovariši. Njihova mučeniška smrt je simbol trpljenja in odpora Primorske pod fašizmom.
6. IX. 1944. Prihod Rdeče armade na jugoslovansko mejo pri Turn Severinu.
8. IX. 1944. Kapitulacija Italije, začetek drugega osvobojenega slovenskega ozemlja.
8. IX. Dan tankistov v ZSSR, v znak zahvale oklopnim in mehaniziranim četam v času velike domovinske vojne.
9. IX. 1792. Rojen slikar Matevž Langus.
10. IX. 1898. Ustanovljen prvi delavski list v Srbiji »Radničke novine«.
13. IX. 1923. Umrl jezikoslovec Maks Pleteršnik.
15. IX. 1946. Bolgarija proglašena za ljudsko republiko.
16. IX. 1942. Pričetek splošne vstaje albanskega naroda proti fašističnim okupatorjem. Na čelo narodno osvobodilnega gibanja je stopil generalni polkovnik Enver Hodža na sestanku v Pezi.
22. IX. 1846. Rojen Svetozar Markovič, srbski književnik in politik, pristaš naukov ruskih socialistov. (Umrl 1875. v Trstu).
28. IX. 1831. Rojen Fran Levstik v Velikih Laščah na Dolenjskem. Borec za slovenske narodne in ljudske pravice, velik zagovornik konstruktivne kritike.

Dopisi iz naših tovarn in ustanov

Delovni kolektiv celjskega Ljudskega magazina se vsestransko udejstvuje

Naš ljudski magazin, ki spada k sindikalni podružnici MLO št. 4, v Celju ima 136 članov. Dobro se zavedamo, da smo v prvem letu naše petletke, ki nas je postavila pred velike in ne baš lahke naloge. 1. maja letos smo v prostorih bivše Stermeckijeve trgovine otvorili in odprli veleblagovnico, kakršnih je malo v Sloveniji. Veliko truda in prostovoljnih ur smo prispevali ter tako tudi kaj koristili za naše trgovinstvo v službi skupnosti. Vsakega dela smo se lotili z dobro voljo in razumevanjem. Poleg tega se je pa naš aktiv pridno udejstvoval v sindikalni podružnici. Komisija za strokovno vzgojo je organizirala strokovna predavanja, za katere smo določili 4 ure tedensko. Predavajo nam starejši tovariši, ki nam nudijo iz zakladnic svojih bogatih izkušenj mnogo koristnega, zlasti mladini, ki se pripravlja na strokovne izpite. Poleg tega se tudi ideološko vzgajamo in izpopolnjujemo. Na rednih študijskih sestankih proučujemo zgodovinski razvoj družbe, zgodovino VKP-b in naš petletni plan. Študijskih sestankov se člani polnoštevilno udeležujejo, le diskusija zaenkrat še ni prav živahna.

Imamo tudi lastno knjižnico, ki je sicer še skromna, a jo bomo postopoma izpopolnjevali in povečali za 100 %, kar smo si zadali za nalogo. Naš aktiv se tudi prav pridno udeležuje prostovoljnega dela. Delamo pri odvažanju ruševin in gradnji nove ceste na progi Žalec—Št. Peter, kjer se je predvsem naša mladina zelo izkazala.

Sonja Himelrajh.

Poglobimo stike z našimi kolonisti v Banatu

Več stotin naših slovenskih delavcev in kmetov-kolonistov živi s svojimi družinami po raznih krajih plodne banaške ravnine. Tam so si uredili svoje gospodarstvo na zadružni podlagi. V Vršcu je kmetijskoobdelovalna zadruga »Triglav«, ki jo vodita dva zelo agilna tovariša: predsednik Pahor in sekretar Prestrl. Pomagajo jima ostali tovariši in tovarišice. Tudi mladina se marljivo udejstvuje, tako pri delu na polju, kakor pri kulturno prosvetnem delu. V Plandišču (prej Mariolana) je poljedelska obdelovalna zadruga »Stol«. Člani te zadruge so Slovenci in Makedonci. V Veliki Gredi je poljedelska obdelovalna zadruga »Toneta Vidmarja-Luke«. Tudi v Siječnju so slovenski zadružniki.

Zadruge izpolnjujejo vse predpise za odkup žita, olja, sladkorja in dajejo poleg tega še viške državi. Zato sta bili zadrugi »Triglav« in »Tone Vidmar-Luka« od oblasti posebej pohvaljeni.

Slovenski kolonisti v Banatu zelo pogrešajo žive slovenske besede, domačega tiska in knjig. V Vršcu imajo sicer svoje slovensko kulturno prosvetno društvo »Franca Rozmana«, vendar si zelo žele, da bi bila povezava z rojaki v ožji domovini tesnejša. Jeseni, ko bodo glavna poljska dela opravljena, bodo naši kolonisti radi vzeli v roke slovenske časopise, knjige in brošure. Študirali bodo in se poglabljali v gospodarska in politična vprašanja. Zato bi bilo prav, če bi sindikalne podružnice, kakor tudi posamezniki, iz svojih knjižnic prispevali nekaj knjig ali brošur za slovenske zadružnike v Banatu, ki bi jim bili zato zelo hvaležni, kakor bi bili hvaležni tudi našim umetnikom in kulturnim delavcem, če bi jih kdaj obiskali v njihovih zadrugah, v plodnem Banatu.

H. T.

Uspehi mladinske delovne brigade »Edvarda Kardelja«

Učitelji-pripravniki smo posečali v Celju enomesečni nadaljevalni tečaj, da si še pridobimo in poglobimo strokovno znanje.

Pred koncem tečaja pa smo se odločili, da bomo sodelovali pri izgradnji ceste Žalec—Sv. Peter, da tudi s fizičnim delom prispevamo k izvedbi naše petletke. Osnovali smo brigado, imenovano po našem prvoboritelju in voditelju, Edvardu Kardelju, katerega šteje čez 200 ljudi.

Štab brigade je v Petrovčah, delo se vrši po potrebi na vsem sektorju Sv. Peter—Žalec. Res so si prvi dan nekateri brigadirji ogledovali žuljave roke, toda, ko je bil prečitan uspeh, so se obrazi brigadirjev razjasnili, prekoračenje norme za 40 % pa jim je dalo novega poleta za naslednje dni.

Dne 5. avgusta se je najbolj izkazala izmed vseh petih četrta četa, ki je dobila prehodno zastavico. Pregled njenega dela je pokazal, da je premetala 33 m³ zemlje, splanirala 118 m² zemlje, nabila 48 m³, izkopala 26 m³ in s samokolnicami prevozila 18 m³ zemlje v petih urah, ker je delo oviral dež.

V brigadi pa je razgibano tudi fizkulturno življenje. V nedeljo smo skupno z Rozmanovo brigado in domačim mladinskim aktivom odigrali odbojko in namizni tenis. V pogledu prosvetnega dela smo v petih dneh priredili skupno z Rozmanovo brigado dva taborna ognja, pomagali pa smo tudi pri pripravah za festival, ki bo ta mesec v Žalcu. Dopisi raznim brigadam, stenčasi in diagrami o opravljenem delu se množijo iz dneva v dan.

Hitro bo minul čas, a mi se bomo prekaljeni ter z novim poletom vrnili med naše najmlajše in jih vzgajali v medsebojnem spoštovanju in skupnem delu. Naše geslo je: **Domovini moramo dati roke, razum in srce!**

Bergant L.

Tudi železniški premikači tekmujejo

Da vzpodbudimo premikalno osebje k čim večji štedljivosti, izkazujemo za vsako premikalno skupino diagram premika. Vodja premika, nadpremikač se večkrat ustavi pred diagramom in modruje, kako bi svoj premik najkoristneje opravil, da bi njegov pisani stolpec ne zašel preko norme, ali da bi bil daljši kot je od stanovskega tovariša. Pri tem ni zlobe, ne jeze, ampak le včasih nekoliko hudomušnosti.

V prvih dveh desecih tekmovanja je bila najboljša Orlovičeva skupina, kasneje pa je vodila skupina tov. Polaka. Rezultati izkazujejo v prvih treh mesecih 10% prihranka.

Naši uslužbenci so se izkazali tudi pri prostovoljnem delu. 718 ljudi je opravilo doslej 838 prostovoljnih delovnih ur. Pri tem imajo nekateri že po 30, 35 in tudi 50 uri prostovoljnega dela.

Tudi za ostala prometna transportna postajna dela imamo lične diagrame, iz katerih so razvidni naši delovni uspehi.

L. R.

Rudnik Trbovlje tekmuje

Trboveljski rudarji so organizirali medštevilčno tekmovanje, ki je rodilo velike uspehe; nekatere številke so presegle normalno storitev za 80%.

Na Zapadnem obratu je tekmovalo 9, na Vzodnem obratu 21, na Dobrni-Neža pa 30 številk.

Na podlagi rezultatov ob koncu julija 1947, je komisija za tarifna vprašanja in tekmovanje sklenila, da se zmagovalci razporede v tri grupe, ki bodo ob tej priliki nagrajene. Navajamo posado številk, ki so zmagovalke.

Številka 427 iz Zapadnega obrata je prekoračila svojo povprečno storitev v juliju za 50% ter je postala zmagovalka na svojem obratu. Rudarji te posade so bili nagrajeni z zneskom po 500 dinarjev.

Številka 423 iz Zapadnega obrata je prekoračila svojo normalno storitev za 52.1%, številka 421 pa za 40.8%. Tudi posadka teh dveh številk je bila nagrajena.

Številko 204 iz Vzhodnega obrata vsekakor lahko smatramo za zmagovalko vseh obratov, ker je presegla normo za 85%. Ker pa zahtevajo naši rudarji do skrajnosti pravično nagrajevanje, sta pri nagradah te številke izpadla dva tovariša, ki sta bila bolna več kot polovico delovnih dni. Posebno ostro pa obsojajo naši rudarji neopravičene izostanke ter so zaradi tega izločili tudi tovariša, ki si je v tem mesecu, ko so vsi tekmovali z vsemi silami, privoščil »plavega«. Vsi ostali so prejeli zasluženе nagrade.

V drugo grupo na tem obratu spada številka 205, katere posada je prekoračila svojo povprečno mesečno storitev za 72%, tretja pa je številka 186, ki je prekoračila normo za 60%.

Na obratu Dobrna-Neže, kjer je dnevni kop, so v številkah zaposlene tudi ženske, ki so dokazale, da razumejo tekmovanje in niso hotele zaostati za tovariši.

Na številki 21 sta zaposlena tov. **Kotar Erik** in tovarišica **Jevševar Alojzija, ki sta s skupnim naporom presegla** normalno storitev v juliju za 83%. Prav tako gre tudi priznanje tovarišu in tovarišici številke 30, ki sta prekoračila svojo storitev za 78%, kakor tudi številki 9, ki je presegla normo za 64.7%.

Vse številke so bile nagrajene po grupah, v katere spadajo, boljše več, druge in tretje pa stopnjevalno-manj.

V julijskem tekmovanju se je posebno izkazala zasipalna skupina I. tretjine Vzhodnega obrata, ki je v osemurnem delavniku zasula 310 m³ po odkopu št. 191 nastale praznine v Pleskem polju. Ker so tovariši iz te skupine s svojim zavestnim delom pripomogli k izvrševanju plana in smo izkop takoj obložili, so prejeli nagrado.

Četrtič povišani plan je bil sporazumno s sindikalno podružnico razdeljen na obrate in od tam na vsa delovišča, da je vsak posameznik seznanjen z načrtom, ki naj ga izpolni.

Diagrami dnevnih uspehov posameznih številk so postavljeni na vseh vidnih mestih.

Naš celokupni plan smo prekoračili v juliju za 3,3%. Neopravičenih izostankov je bilo 0,6%, s čimer pa nikakor nismo zadovoljni in bomo s kulturno-vzgojnim delom skušali znižati odstotek izostankov na minimum.

Na podlagi doseženih uspehov se zbirajo predlogi za proglasitev udarnikov, katerih število bo — sodeč po dosedaj izkazanih uspehih — preseglo vsa dosedanja pričakovanja.

Zavedamo se, da smo vključeni v vse veje petletnega plana

Naš delovni kolektiv v tovarni metalnih polizdelkov v Slovenski Bistrici se dobro zaveda nalog, ki jih nalaga naši tovarni petletni plan. Naša tovarna izdeluje različne proizvode, ki so neštetim strokam nujno potrebni in zato so naši delavci vložili vso svojo marljivost in spretnost v delo, da na starih strojih dosežejo in presežejo proizvodni plan. Med posameznimi obrati se je razvila pravcata bitka, v kateri si je žlični obrat kot zmagovalec, ki je za 19 % presegel normo, že trikrat osvojil prehodno zastavico.

Nad vsakim strojem visi diagram, ki je ogledalo opravljenega dela. Norme so bile postavljene v sporazumu s sindikalno podružnico in morda v tem ali onem oziru zdaj še niso popolne. Delavci so prišli do spoznanja, da se zdaj ocenjuje delovna sila po produkciji, ki ne vodi k izžemanju in kupičenju dobička, temveč do prav odmerjenega zaslužka in blagostanja skupnosti. Čim pravilnejši je delavčev odnos do dela, tem večja je tudi njegova delovna disciplina. Izostanki so padli pri nas od 3.70 % na 2.90 % in bodo še padli. Tridnevnih bolniških dopustov skoraj ni več. Tudi zamudništvo je padlo na 0.3 % in bo še padlo.

Kakor drugod, je tudi pri nas uvedena zaposlitev ženske delovne sile, ki je dosegla 15 % vsega delavstva in v nekaterih primerih se je izkazalo, da je odnos do dela pri delavkah boljši kakor pri delavcih.

Pri našem delu se neprestano in vsi zavedamo, da so naši stari stroji potrebni najskrbnejše nege, da preprečimo okvare, ki bi škodovale proizvodnji, zato sta uprava in sindikalna podružnica uvedli kratke dnevne konference, na katerih sproti rešujemo dnevne probleme. Tako že vnaprej s pravočasnim posvetovanjem preprečimo mnoge okvare, že nastale pa takoj popravimo, ker nočemo, da bi zaradi nas popustil en sam člen v verigi skupnih prizadevanj za izpolnitev plana.

Laič.

Objave

PREKLIC ČLANSKE IZKAZNICE

Preklicujemo izgubljeno sindikalno izkaznico, izstavljeno na ime Vekoslav Spindler, **nameščenec Študijske knjižnice, Maribor, Smetanova ulica.**

OBVESTILO!

Vsem našim naročnikom, čitateljem, podjetjem in ustanovam sporočamo, da zaradi pomanjkanja prostora od 1. septembra dalje ne bomo več objavljali v našem listu raznih obvestil, objav in preklicev ter prosimo navedene naslove, da vzamejo gornje sporočilo na znanje.

Uredništvo

Uredništvo: Ljubljana, Dom sindikatov, Miklošičeva 22/II, telefon 45-38
Uprava: Istotam, I. nadstr., telef. 20-42, štev. čekovne nakaznice: 60-7005-012.
Urejuje uredniški odbor. — Tiska Prosvetna tiskarna.

Z Rudnevom sva presedela takrat v sanitetnem avtu nekaj ur in nihče ni motil najinega pogovora, čeprav se je okrog štaba nepotrpežljivo potikalo zelo mnogo naših tovarišev, ki so me željno hoteli povprašati po Stalinu. Bojeviti so bili naši ljudje, toda skromni.

Naslednjega dne so na mitingih, ki smo jih priredili po oddelkih, komandanti razglasili, da nam bo treba izpolniti Stalinov osebni ukaz. Borci so na to odgovorili z navdušenimi klici »hura« in nihče ni zastavljal komandantu vprašanj: kakšen je ta ukaz in kam bomo šli, kakor da to ni nikogar zanimalo. Dovolj je bilo, da bomo šli na Stalinov ukaz.

Na daljno pot, v dan svetal

Priletel sem iz Moskve s takim občutkom, kakor da je vsa naša minula borba, kakor da so vse njene skušnje dobile nenadoma nekakšen nov, globlji pomen, ki ga sami nismo slutili, nov, globlji smisel. Obenem pa se mi je zdelo, da je vse to, kar smo delali doslej, samo priprava za to, kar nas še čaka.

In zares, kaj so nam pokazale naše lastne skušnje, kakšen sklep so nam vsiljevale, česa so nas učile?

Najhuje nam je bilo v obrambnih bojih, ki nam jih je vsiljeval nasprotnik. Le v teh bojih je lahko izkoriščal svojo številčno in tehnično premoč. Največje uspehe smo imeli, kadar smo lahko svobodno manevrirali. Odkar smo odšli iz spadščanskega gozda, so se vsi naši računi in načrti gradili vedno na silovitosti marša, skritosti približanja, nenadnosti napada. Dokler smo bili v gibanju, dokler smo manevrirali in imeli možnost, da v kakršnem koli trenutku spremenimo smer pohodu, smo bili neulovljivi za sovražnika: ni še uspel osredotočiti sil za udarec, pa je že izgubil sled za nami. Še celo kadar se mu je posrečilo, da nas je obkolil s četami, ki so bile v premoči, se nam je zaradi naše gibljivosti posrečilo izmuzniti iz obroča.

Manevriranje nam je dajalo neizmerne taktične prednosti pred nasprotnikom. Kako se bo ta prednost šele povečala, ko bomo zapustili omejeno področje nekaj okrajev, ki se tišče drug drugega in kjer smo se doslej potikali okrog svojih rodnih vasi, ter bomo stopili na obširni ukrajinski prostor!

Čim bolj smo premišljali, ko smo se sklanjali nad zemljevid in proučevali pot, po kateri nam bo ali na novem pohodu, tem bolj jasno smo se zavedali pomena svojih izkušenj.

Stalinov ukaz, Stalinova navodila kakor da so nam hkrati osvetlili tako preteklost kakor bodočnost.

Tovariš Stalin je rekel: »Glavno je, da trdno ohranjate zvezo z ljudstvom.« In res, čemu se imamo predvsem zahvaliti za svoje uspehe? Mar samo taktiti? Mar bi naša taktika bila tako uspešna, če bi je vse ljudstvo ne podpiralo?

Naš boj je delček boja, ki ga bojuje vse ljudstvo. V tem je naša moč, to je določalo tudi našo taktiko. Mar bi lahko odšli iz spadščanskega gozda in svobodno manevrirali po vsej severni Sumščini, če bi nas po vaseh ne sprejemali kot svoje sinove, če bi ne naleteli v vsakem kolhozu, kjer smo počivali, na deset in deset pomočnikov? Z druge strani pa je zadostovalo, da smo šli skoz vas, in že so se počutili ljudje v tej vasi bolj trdne, njihov odpor proti Nemcem je postal aktivnejši, drznejši. Tam, kjer se je za našega bivanja ustvarila majhna partizanska skupina, smo ob našem povratku naleteli že na velik oddelek. Če smo šli skoz kako vas dvakrat ali trikrat, se je začela ta vas imenovati partizanska in tu se že ni več upal prikazati noben izdajalec. Za ljudstvo smo bili predstavniki sovjetske oblasti in Rdeče armade. Sedaj pa nam bo treba prehoditi nekaj ukrajinskih okrožij, na stotine vasi, prodreti bo treba globoko v sovražnikovo zaledje, razvneti plamen ljudskega boja v okrajih, kjer gospodarijo nemški osvajalci že drugo leto. Tja gremo kot poslanci sovjetske oblasti, kot Stalinovi poslanci, glasniki skorajšnje osvoboditve.

Kako bi človek ne pomislil, kako bo vplivalo na prebivalce na desnem bregu Dnepra dejstvo, da so se pojavili naši oddelki! Nemci so se drli, da so uničili Rdečo armado ob Volgi, da so prodrli na Kavkaz, mi pa se prikažemo nenadoma na Dnepru, ob Pripjatu, prikažemo se oboroženi kakor redni oddelki Rdeče armade.

»Takoj po mojem povratku iz Moskve smo v Stari Guti uredili pristajališče za transportna letala in kmalu smo začeli na našem partizanskem letališču iztovarjati orožje in municijo, ki so nam ga poslali po zračni poti čez fronto.

»Stalinove pošiljke«, so rekali partizani, ko so iztovarjali iz letal topove, protitankovske puške, avtomatsko orožje, granate, patrone, zdravila in vojaško opremo. Med temi pošiljkami so bili zavoji z literaturo in letaki. Za izpolnitev naše naloge nam je bilo to orožje prav tako potrebno kakor topovi.

In na partijskih in komsomolskih sestankih, posvečenih pripravam za pohod, smo govorili hkrati s takimi vprašanji, kako ovladati novo orožje domače proizvodnje, tudi o tem, da v tistih krajih, kamor gremo sedaj, ljudje že drugo leto niso slišali sovjetske besede in da naš borec ni preprosto borec, temveč borec-agitator, borec-propagandist.

*

Brez boja ni bilo mogoče oditi iz brjanskih gozdov. Vrata na Ukrajino, ki smo jih prebili v lanskem letu, so bila spet zaprta in to sedaj mnogo trdneje. Nasprotnik je zgradil sedaj tu utrjeno obrambno črto s sistemom oporišč, bunkerjev in drugih utrdb. Vse poti do naseljenih krajev je nasprotnik lahko obstreljeval s topovi in jih je podminiral, vsi bunkerji so se med seboj podpirali z orožjem iz vseh vrst orožja.

V noči od 4. na 5. oktobra so združeni oddelki v polni sestavi izvedli operacijo, da bi uničili nemška oporišča v vaseh Golubovki, Veliki Berezki in na pristavi Lukošenkov. Naloga tej operaciji je bila, omajati obrambo nasprotnika, ki je blokiral brjanske gozdove. Obenem je to bila pred odhodom v rejd preskušnja, kakšni mojstri v boju so postali partizani.

Prvič nam je bilo treba napadati utrjeno nasprotnikovo obrambno črto, premagovati pregrade, naskakovati bunkerje. Nasprotnik se je srdito branil in je izvrševal protinapade. Kljub temu smo ga pognali iz Golulovke in uničili pri tem okrog trideset bunkerjev in kakih pet sto vojakov in častnikov. Štab sovražnikovega bataljona, ki se je naselil tu, smo razbili.

V nočnem boju pri Golubovki so razpolagali naši topničarji že s trdno materialno opremo. Z letali smo dobili iz »Velike dežele« dva 76-milimetrska topa; poleg tega so imeli oddelki enajst 45-milimetrskih topov, ki so jih zaplenili nasprotniku. Na ta način je bila več kot izpolnjena naloga, ki smo si jo zastavili še v spadščanskem gozdu, ko je komanda takrat, ko nismo imeli niti enega topa, dala povelje, naj se ustanovi baterija. Posebno ponosni so bili naši topničarji na nove topove, ki sm jih dobili po zraku. Imenovali so jih Stalinovi topovi. Ko smo dobili te topove, smo okrepili osebni sestav baterije z najzanesljivejšimi ljudmi. Za komisarja baterije smo določili dedka Mraza. Dejali smo mu: